

Wellness & lifestyle B+S

2de graad D/A-finaliteit

II-WeLi-da

BRUSSEL

D/2021/13.758/085

Versie januari 2022

Disclaimer

Gezien de te grote omvang en gedetailleerdheid van het geheel van de basisvorming en de specifieke vorming zoals bepaald door de Vlaamse regering (eindtermen, specifieke eindtermen, beroepskwalificaties) zal er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke opzet van onze leerplannen, veelal onvoldoende ruimte zijn om de leerplandoelen in dit leerplan met voldoende diepgang te realiseren binnen de beschikbare onderwijstijd of voor het schoolbestuur, het lerarenteam of de individuele leraar om eigen inhoudelijke of didactische keuzes te maken.

De leerplannen 2de graad zijn opgesteld onder voorbehoud van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het verzoekschrift waarmee de vernietiging van dat decreet wordt gevraagd.

Naargelang de samenstelling van de studierichting waarvoor een leerplan geldt, integreren de leerplandoelen eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. In de concordantietabel geven we duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen basisvorming, de cesuurdoelen en/of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie realiseren. De opgenomen cesuurdoelen en de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie werden in overleg met de onderwijsverstrekkers vastgelegd en zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de curriculumdossiers 2de graad.

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Net zoals in de eerste graad zijn de nieuwe leerplannen van de tweede graad ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool en gaan ze uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de tweede graad. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de eerste graad. In de tweede graad onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. Leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de derde graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school [zie disclaimer].

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de tweede graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de tweede graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang tussen vakken binnen studierichtingen en over studierichtingen en finaliteiten. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leeransen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving.

Scholen zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

[zie disclaimer]

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de tweede graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de eerste graad, de gevolgde basisoptie, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de samenhang met de eerste graad, de samenhang in de tweede graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **tweede graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar relevant verwijzen we ook naar **samenhang met de eerste graad** en naar specifieke items die reeds in de leerplannen van de eerste graad aan bod kwamen.

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar beroepskwalificaties.

1.6 Tot slot

[zie disclaimer]

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen

schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang met de eerste graad

Het leerplan Wellness en lifestyle bouwt verder op doelen uit de vakken Mens & samenleving, Godsdienst en Nederlands.

Via die vakken werden leerlingen vanuit de context van de eigen leefwereld vertrouwd met de begrippen en concepten feit en mening, identiteit, beleving, gezondheid, mentaal welbevinden, vooroordelen, stereotypering, groepsdruk, diversiteit en samenleven. Daarnaast leerden ze sociale en communicatieve vaardigheden hanteren en samenwerken in groep. Het hanteren van communicatietechnieken en het communicatieschema kwamen aan bod in het vak Nederlands.

2.2 Samenhang in de tweede graad

2.2.1 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

- Gemeenschappelijk funderend leerplan (GFL);
- Leerplan Godsdienst;
- Leerplan Natuurwetenschappen (biologie);
- Leerplan Lichamelijke opvoeding;
- Maatschappelijke, economische en artistieke vorming (MEAV): de doelen uit de module maatschappelijke vorming worden opgenomen in dit leerplan m.u.v. het doel rond relationele en seksuele integriteit (LPD M5).
- Leerplan Maatschappij en welzijn: de module maatschappelijke vorming (MEAV) en de onderdelen anatomie en fysiologie van de mens en ontwikkelingspsychologie komen eveneens aan bod in dit leerplan. Een aantal leerplandoelen wordt gekleurd volgens het profiel van de studierichting.
- Leerplan Sport: de onderdelen anatomie en fysiologie van de mens en ontwikkelingspsychologie komen eveneens aan bod in dit leerplan. Een aantal leerplandoelen wordt gekleurd volgens het profiel van de studierichting.

2.2.2 Horizontale samenhang

- Samenhang met de D-finaliteit
Ontwikkelingspsychologie en communicatie komen eveneens aan bod in het leerplan Sociologie en psychologie (D). Zowel in de D- als in de D/A- finaliteit ligt de focus op de normale ontwikkeling in de verschillende levensfasen van de mens, gebaseerd op de klassieke theorieën.
In de D-finaliteit ontwikkelen leerlingen een wetenschappelijk begrippenkader en leren ze verbanden zien met betrekking tot de mens en zijn gedrag (m.i.v. communicatie).
- Samenhang met de D/A-finaliteit
In de leerplannen van de D/A-finaliteit worden ontwikkelingspsychologie en communicatie meer geconcretiseerd en in verband gebracht met de arbeidsmarktgerichte component van de betreffende studierichting.
In **Wellness en lifestyle** bouwen leerlingen een theoretisch begrippenkader op m.b.t.:

- ontwikkelingspsychologie, pedagogisch handelen en communicatie;
- gezondheidsbevordering: gezondheid, gezondheidsgedrag, het menselijk functioneren,
- anatomie en fysiologie.

De leerlingen ontwikkelen basiscompetenties in de schoonheidsverzorging. Ze ontwikkelen kennis, vaardigheden en attitudes waarbij de focus ligt op informeren van personen. Dat evolueert in de derde graad naar het geven van een specialistisch advies in het kader van de schoonheidsverzorging.

Het onderdeel anatomie en fysiologie komt eveneens aan bod in de studierichtingen Maatschappij en welzijn en Sport. Afhankelijk van het profiel van de studierichtingen worden verschillende accenten gelegd of uitbreidingen toegevoegd vanuit de beroepskwalificatie.

- **Samenhang met de A-finaliteit**
In **Haar- en schoonheidsverzorging** maken leerlingen vanuit een arbeidsmarktgerichte context kennis met aspecten van haarverzorging, schoonheidsverzorging, trends, anatomie en fysiologie. De leerlingen werken rond basisprincipes in de haar- en schoonheidsverzorging m.i.v. communicatie. Ze ontwikkelen kennis, vaardigheden en attitudes m.b.t. beide sectoren. Het leren wordt nog sterk door de leraar gestuurd.

In alle studierichtingen van het domein Maatschappij en welzijn wordt vanuit het profiel van de studierichting gewerkt rond sociale en communicatieve vaardigheden.

2.3 Plaats in de lessentabel

In de modellessentabel zijn voor dit leerplan 22 graduren voorzien. [\[zie disclaimer\]](#)

Het leerplan gaat uit van integratie van de verschillende leerplandoelen. Alhoewel leerlingen aan het einde van de derde graad een beroepskwalificatie behalen, is het de bedoeling dat leerlingen in eerste instantie focussen op doorstromen naar het hoger onderwijs. In functie daarvan is een verdeling over de verschillende thema's opgebouwd. Het voorgestelde pakket uren mag bekeken worden op jaarbasis en kan op weekbasis dus een verschillende invulling krijgen. Een mogelijke verdeling van onderdelen over de tweede graad (waarvan 10 lesuren in het derde jaar en 12 lesuren in het vierde jaar) zou kunnen zijn:

Onderdeel	Aantal graduren
Gezondheid, welbevinden en ontwikkeling	6
De mens in relatie tot de samenleving inclusief relationele en communicatieve vaardigheden	4
Vaardigheden, trends en evoluties in wellness en lifestyle	10
Anatomie en fysiologie, bij voorkeur gespreid over beide leerjaren	2

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Wellness en lifestyle en het vormingsconcept

Het leerplan is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op natuurwetenschappelijke en technische vorming enerzijds en sociale, talige en economische vorming anderzijds. De wegwijzers rechtvaardigheid, verbeelding, duurzaamheid, kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Maatschappelijke vorming leert leerlingen hun weg en plaats vinden in de complexe en veelzijdige maatschappij. In Wellness en schoonheid worden leerlingen voorbereid om mensen in hun verlangen naar

zelfzorg en welbevinden te ondersteunen. De grote diversiteit aan mensen maar ook de sterke individuele verschillen maken dat de leerlingen oog moeten hebben voor die verschillen en soms zullen moeten ingaan op de sterke accentuering ervan. Daarvoor zijn kennis en vaardigheden nodig die een sterke dialoog vereisen maar ook een interesse in wat de individuele persoon belangrijk vindt.

Het sterke accent op maatschappelijke en persoonlijke vorming staat een stevig aandeel voor **natuurwetenschappelijke en technische vorming** geenszins in de weg. Net als in de andere studierichtingen van het domein Maatschappij en welzijn is dat ook in Wellness en lifestyle een fundamenteel uitgangspunt. De vaak persoonlijke en subjectieve invulling van wat het welbevinden ondersteunt of van wat als schoonheid wordt ervaren, moet steeds ondersteund worden door een wetenschappelijk onderbouwde houding. De kwaliteit van handelen en van de gebruikte producten en apparaten moet gericht zijn op gezondheidsbevordering en het welbevinden van mensen op korte en lange termijn. Leerlingen handelen echter niet alleen vanuit een wetenschappelijk verantwoorde houding. In het technische aspect stellen zij vaak handelingen die een sterke professionele nabijheid, letterlijk en figuurlijk, vragen. Daarbij moet de kwetsbaarheid van de mens steeds in het oog worden gehouden. Klantgerichte wensen of behoeften mogen er niet toe leiden dat men grenzen overschrijdt die de mens in zijn psychische of fysische integriteit bedreigen. Een kritische benadering, ingegeven door wetenschappelijk onderbouwd advies, zal het vertrouwen van klanten versterken.

Het ontwikkelen van **communicatieve, relationele en (ped)agogische aspecten van vorming** is van groot belang voor de professionele beroepsuitoefening. Leerlingen leren op een gepaste manier omgaan met klanten die van zeer diverse pluimage kunnen zijn. Ze leren positief opbouwend, efficiënt en kwaliteitsvol communiceren en geven informatie in uiteenlopende omstandigheden. Daarbij is het uiterst belangrijk om klanten te behoeden voor doorslaggevend verkeerde keuzes maar dat ook aan te brengen op een niet kwetsende wijze. Verlangens naar en voorkeuren voor een bepaalde uitstraling kunnen ook in een ontgoocheling uitmonden. De professional ontwikkelt daarvoor een gevoeligheid om klanten te kunnen ondersteunen.

De communicatie met de klant is van groot belang binnen de beroepsuitoefening. Daarbij is een correct gebruik van het Nederlands onontbeerlijk om voldoende de wens van de mensen te kunnen begrijpen en respecteren. Binnen een maatschappij die steeds **meertaliger** wordt, is het beheersen van Engels en Frans eveneens belangrijk.

De leerling wordt geconfronteerd met het zoeken naar een evenwicht waarbij met veel zorg naar menselijke noden wordt gekeken maar ook commerciële belangen hun plaats krijgen. Daarbij wordt aandacht besteed aan enkele **economische aspecten** die de leerling gevoelig moeten maken voor het nut van de bedrijfsmatige organisatie.

Mensen stellen zich kwetsbaar op wanneer ze hun verlangen naar welbevinden of schoonheidszorg toevertrouwen aan een professional. Vaak komt daarbij ook een intimiteit aan bod die uiterste zorg vraagt in de technische handelingen. Dat betekent tevens leren omgaan met de eigen **kwetsbaarheid**. Die uit zich in het besef van de eigen opvattingen die niet altijd het mooiste van zichzelf laten zien. De wereld van welbevinden en schoonheid heeft nood aan genereuze mensen die mild zijn voor zichzelf en de ander.

Hoe goed een mens ook zijn voorkeuren duidelijk kan maken om tot welbevinden te komen, het blijft een uitdaging voor de professional om dat ook in de praktijk te brengen. Door op creatieve wijze de **verbeelding** de vrije loop te laten, kan men de klant een pallet aan mogelijkheden bieden zodat die kan nagaan wat aansluit bij de eigen voorkeur.

Scholen en leerlingen werken mee aan een ecologische bewustwording in de school en in hun beroep. Zij werken aan duurzame en energie- en waterzuinige systemen. Zij onderzoeken hoe ze in hun beroep het

leefmilieu en de gezondheid kunnen versterken. Daarnaast hecht men in deze richting ook aandacht aan het belang van **duurzame relaties en duurzame keuzes en beslissingen** in functie van het streven naar een mooiere samenleving.

In studierichtingen waarin men sterk in de persoonlijke intimiteit van mensen komt, is het belangrijk dat leerlingen mee leren bouwen aan een inclusieve wereld waarin elke persoon recht heeft op een kwalitatieve benadering om het welbevinden te verbeteren en dat tevens als een **rechtvaardig uitgangspunt** wordt gezien.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Zorg dragen voor gezondheid en welbevinden van de mens

Tijdens de studierichting gaan de leerlingen op zoek naar de verschillende aspecten waaruit welbevinden bestaat en de impact dat dat heeft op gezondheid. We willen begrijpen wat mensen zich beter laat voelen en welke plaats de persoonlijke schoonheidsbeleving daarin inneemt. Het investeren in de eigen uitstraling is niet enkel gericht op de ander maar vertrekt vanuit het streven naar ontwikkeling van de eigen identiteit. Lifestyle krijgt in deze studierichting op die manier een invulling: het is een levenswijze die, soms los van bestaande en gekende wegen, invulling geeft aan die identiteit. Daarbij wordt het voor de leerlingen duidelijk welke aspecten tot het vakgebied behoren en voor welke elementen een doorverwijzing noodzakelijk is.

Vaardigheden in wellness en lifestyle uitvoeren

De handelingen die men stelt in het kader van wellness en lifestyle, maar ook het gebruik van apparaten en producten hebben een groot effect op het lichaam van mensen. Daarom is het beschikken over een brede kennis van en inzicht in het menselijk lichaam onontbeerlijk. Bovendien is een degelijke interesse in de werking van producten en technologie die effecten moeten resulteren belangrijk om voldoende wetenschappelijk en met de nodige verantwoordelijkheidszin te blijven werken. Dat aspect moet overigens helpen om een duidelijke scheidingslijn te trekken tussen de activiteiten die men in deze sector mag stellen en de acties die tot andere beroepsgroepen behoren. Onvermijdelijk moet daarbij ook aandacht besteed worden aan de economische, ergonomische en duurzame aspecten van het beroep.

Vanuit verbinding participeren aan een diverse samenleving

De leerlingen krijgen toegang tot de persoonlijke ruimte van anderen en leren omgaan met professionele intimiteit. Om dat voor de ander op een aangename manier te laten verlopen, wordt hard ingezet op groeien naar verbondenheid en vertrouwd geraken met de grote diversiteit die onder mensen bestaat. Het ontwikkelen van een sprankelende verbeelding die open staat voor invloeden uit diverse hoeken vraagt om een deelname aan de samenleving vanuit een kritische betrokkenheid. Door in relatie te treden met anderen kan men niet alleen duurzame banden ontwikkelen maar ook nieuwe impulsen geven aan professionele inzichten en het ontwikkelen van een deontologische houding.

3.3 Opbouw

Het leerplan Wellness en lifestyle is opgebouwd uit volgende onderdelen:

- Welbevinden als motor van levenskwaliteit
  - Gezondheid en welbevinden
  - Ontwikkeling

- Relationele en communicatieve vaardigheden
- De mens in relatie tot de samenleving
- Vaardig worden in wellness en lifestyle
  - Algemene competenties
  - Basiscompetenties
- Trends en evoluties
- Anatomie en fysiologie

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de eerste graad

- Samenhang met Mens & samenleving
In de eerste graad maken leerlingen kennis met een gezonde levensstijl en ontdekken ze het belang van gezonde voeding, beweging en hygiëne. Ook sociale en communicatieve vaardigheden en diversiteit in klas- en leefomgeving komen aan bod.
- Samenhang met GFL
Leerlingen ontdekken in de eerste graad het belang van gezondheidsbevorderend gedrag en veilig handelen in schoolse context. Ze worden vanuit het GFL ook attent gemaakt op de impact van normen en waarden, van goed en kwaad.
- Samenhang met het leerplan Natuurwetenschappen
In de eerste graad bestudeerden de leerlingen het groeperen van cellen in weefsels, weefsels in organen en organen tot orgaanstelsels die een welbepaalde functie hebben.

3.4.2 Samenhang in de tweede graad

- Gemeenschappelijk Funderend Leerplan
De doelen uit dit leerplan vertonen heel wat samenhang met de doelen uit het GFL. Wanneer je werkt rond identiteit, sociale vaardigheden, communicatie of samenlevingen werk je automatisch aan doelen uit het onderdeel 'kwetsbaar en beloftevol', 'uniek en verbonden'; 'waardevol, zinrijk en betekenisvol'. Wanneer je werkt rond gezondheidsbevordering is er een grote samenhang met de doelen uit het onderdeel 'gezond en veilig'. Wanneer je werkt rond sociale rechtvaardigheid kan je dat koppelen aan doelen uit de rubriek 'geëngageerd en verantwoordelijk'. Bij de doelen in het leerplan vind je de concrete samenhang terug.
- Leerplan Godsdienst
In het leerplan van de tweede graad vind je samenhang met doelen of ingrediënten uit de terreinen 'Persoonsvorming' (P), 'Inspiratiebronnen' (I), 'Gekozen worden en kiezen' (G), 'Ontmoeten' (On) en 'Omgaan met verscheidenheid' (Om). Afhankelijk van de uitwerking van de doelen en bijhorende ingrediënten kan afstemming met het vak Godsdienst aangewezen zijn. Bij de doelen in het leerplan vind je de concrete samenhang terug.
- Leerplan Nederlands
Van de leerlingen wordt verwacht dat ze later vlot communiceren met klanten en op een creatieve manier informatie geven over een verzorging. Daarbij is het correct gebruik van vakterminologie van belang.
- Leerplannen Frans en Engels

In functie van de beroepskwalificatie moeten leerlingen ook vlot communiceren in het Frans en Engels. Daarbij gaat het om functionele communicatie om klanten te onthalen. Ook voor een kort informatief gesprek over een basisverzorging moet de leerling zich in beide talen kunnen uitdrukken.

- **Leerplan Maatschappelijke, economische en artistieke vorming**
De leerplandoelen uit de module Maatschappelijke vorming werden vanuit het eigene van het domein en de studierichting opgenomen in dit leerplan. Omdat scholen vaak projectmatig en richting overschrijdend werken rond Relationele en Seksuele Vorming werd het leerplandoel rond relationele en seksuele integriteit (II-MEAV-da LPD M5) **niet** opgenomen.
- **Leerplan Lichamelijke opvoeding**
EHBO, levensreddend handelen en ergonomie krijgen voor alle leerlingen een plaats in de algemene vorming (eerste tot en met derde graad). Je vindt EHBO en levensreddend handelen dan ook niet terug in dit leerplan.
- **Leerplan Natuurwetenschappen**
De van de specifieke eindtermen afgeleide cesuurdoelen rond anatomie en fysiologie, gecombineerd met inhouden zoals nagelstructuren en opbouw van de huid die vanuit de beroepskwalificatie gevraagd worden, zorgen voor een samenhang met het leerplan Natuurwetenschappen.

3.4.3 Samenhang met de derde graad

- De studierichting Wellness en lifestyle vormt de onderbouw voor de studierichting Wellness en schoonheid (logische doorstroom). Die studierichting bereidt leerlingen vooral voor op verder studeren (doorstroomgedeelte). Daarnaast worden leerlingen ook voorbereid op het participeren aan de arbeidsmarkt (arbeidsmarktgericht gedeelte). Zo behalen leerlingen in de studierichting Wellness en schoonheid de beroepskwalificaties van Schoonheidsspecialist-adviseur.
- **Vanuit de focus op het arbeidsmarktgericht gedeelte** wordt er in tweede graad ingezet op een basis voor de bovenliggende studierichting: basiscompetenties in schoonheidszorgen verlenen.
  - In de tweede graad verwerven leerlingen de doelen in een schoolcontext. Daarnaast ligt de focus op de leefwereld van gezonde kinderen, jongeren en volwassenen. Het gaat om eenvoudige handelingen zoals het reinigen en verzorgen van huid en nagels, het toepassen van massagetechnieken en het uitvoeren van decoratieve handelingen zoals lakken van nagels en maquilleren van het gelaat.
  - In de derde graad staan de professionele contexten van de wellness en schoonheidszorgen (wellnesscentra en instituten maar ook gezondheidscentra waar lifestyle een specifieke plaats inneemt) centraal. Het aspect wellness (baden, sauna, hammam ...) en het geven van voldragen adviezen zullen dan aan bod komen. Daar zal ook de complexiteit van de basishandelingen worden opgevoerd met specifiekere materialen, producten, apparaten en specifieke verzorgingen van de huid en de nagels.
- **Vanuit de focus op doorstroom naar hoger onderwijs**
  - in de tweede graad ontwikkelen leerlingen een theoretisch begrippenkader met betrekking tot ontwikkelingspsychologie, communicatie, gezondheidsbevordering en gezondheidsgedrag, opvoedingssituaties en anatomie en fysiologie.
  - in de derde graad wordt die kennis enerzijds verbreed en verdiept:
    - in functie van verder studeren: anatomie en fysiologie, gezondheidsbevordering ...
    - vanuit de koppeling met het arbeidsmarktgedeelte: ontwikkelingspsychologie, anatomie en fysiologie.
  - in de derde graad komen bijkomend aspecten van filosofie, recht en deontologie aan bod.

- **Wellness en lifestyle**
In de tweede graad wordt ingezoomd op het aspect welbevinden en de impact ervan op gezondheid. De echte wellnessomgeving wordt voorbehouden voor de derde graad maar er is plaats voor een brede waaier waarin de aspecten rond wellness en lifestyle aan bod komen.
- **Ontwikkeling**
In de tweede graad ligt de focus op communicatie en ontwikkelingspsychologie in de eigen leefwereld.
- **Anatomie en fysiologie**
In de tweede graad ligt de focus op waarnemingsfysiologie en bewegingsfysiologie. In de derde graad komen stofwisselingsfysiologie, sportfysiologie en immunofysiologie aan bod.

3.5 Aandachtspunten

Het leerplan Wellness en lifestyle richt zich op leerlingen die de ambitie hebben om verder te studeren na het secundair onderwijs. Zij zullen daarbij ook de beroepskwalificatie schoonheidsspecialist-adviseur verwerven. Daarin ligt meteen een groot verschil met het aandeel schoonheidszorgen in de studierichting Haar- en schoonheidsverzorging (A-finaliteit) waarin het accent sterk op de beroepsmatige context zal liggen.

Het leerplan Wellness en lifestyle bevat verschillende componenten die soms een uiteenlopende achtergrond hebben. De verleiding is groot om die dan als afzonderlijke onderdelen aan te bieden. Toch zitten er in al die aspecten veel mogelijkheden om clusters te maken die de specificiteit van de studierichting in de verf zetten maar de school ook kansen bieden om eigen accenten aan te brengen. Er leeft een uitdrukkelijke vraag om het geheel te clusteren. Het accent ligt daarbij op kiezen voor samenhang tussen de leerplandoelen en niet op chronologie.

Vanwege de aard van het leerplan Wellness en lifestyle is er een relatie met het leerplan Maatschappelijke, economische en artistieke vorming. Er is gekozen om de leerplandoelen die samenhangen met de eerste component te laten indalen in dit leerplan. Dat betekent echter niet dat ze los moeten gezien worden van het oorspronkelijke leerplan waarin ze waren opgenomen.

De focus van het leerplan ligt op het effect van wellness en lifestyle op de (eigen) gezondheid en het zelfbeeld dat positief beïnvloed kan worden. Welbevinden en wellness worden als een geheel naar voor geschoven en er is een uitdrukkelijke vraag om vanuit een holistische kijk aandacht te hebben voor de beleving, wensen en behoeften van personen in functie van de levenskwaliteit die ze nastreven.

Gezien de intimiteit en nabijheid die sommige handelingen met zich brengen, is gekozen om in de tweede graad veiligheid te creëren voor alle leerlingen en overwegend handelingen in de schoonheidsverzorging van gelaat, handen en voeten aan te reiken. In de derde graad kan de stap gezet worden naar een volledige lichaamsmassage en kennismaking met de meer specifiekere wellnessaccomodaties die de sector rijk is.

In het verlengde daarvan krijgt de leerling begrippenkaders aangereikt binnen verschillende domeinen (gezondheid, ontwikkeling, maatschappelijke evoluties maar ook binnen de specificiteit van wellness en lifestyle). In de derde graad zullen zij die kaders uitdiepen om ook in complexere situaties een visie op te bouwen en professionele handelingen te kunnen stellen.

De leerplandoelen anatomie en fysiologie kunnen gespreid worden over het derde en vierde jaar. Er bestaan heel wat mogelijkheden om samenhang te realiseren met leerplandoelen die de ontwikkeling van de mens of technische vaardigheden behandelen.

In de tweede graad vormen de eigen leefwereld van de leerling en de schoolse context de omgeving waarin de leerplandoelen worden aangebracht. Het didactisch salon neemt een belangrijke plaats in. Vanaf de derde graad zal de professionele context aan bod komen. Dat sluit niet uit dat, zeker aan het eind van de

tweede graad, de leerling voldoende voorbereid wordt op de stap naar de meer professionele setting waarin men met de beroepskwalificatie terecht kan.

Leerlingen kunnen zelf het klantgerichte deel invullen, al kunnen voor diverse componenten ook simulanten of **modellen** ingeschakeld worden wat toelaat de onderwijstijd voor alle leerlingen nuttiger te gebruiken. Modellen mogen niet verward worden met klanten die bepaalde kwalitatieve eisen stellen die leerlingen van de tweede graad nog niet kunnen bieden. Een model kan een bepaalde, vooraf afgesproken rol invullen om meervoudige doelen aan te brengen. Gezien het belang van diversiteit in dit leerplan kan je in elke situatie meteen aandacht besteden aan de brede waaier van mogelijkheden die leeftijd, cultuur en gender met zich brengen.

In de tweede graad komen handelingen aan zowel gelaat, handen als voeten aan bod. Het accent ligt echter op gelaat en handen waarbij een opstart van of transfer naar handelingen bij voeten eveneens gemaakt wordt. Bij de verschillende technische vaardigheden kan je de passende apparaten correct leren gebruiken. Bij hand- en voetverzorging verdient de manuele aanpak de voorkeur.

Alle voorziene leerplandoelen gebeuren onder begeleiding. Daarbij kan de leerling een specifieke tijdslimiet opgelegd krijgen om de betrokken vaardigheid te realiseren.

4 Leerplandoelen

LPD 0 De leerlingen handelen

- **in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures);**
  - **kwaliteitsbewust;**
  - **economisch en duurzaam;**
  - **veilig, ergonomisch en hygiënisch.**
- ✓ Het leerplandoel bouwt verder op een aantal funderende doelen opgenomen in het Gemeenschappelijk Funderend leerplan. Door het doel te realiseren draag je bij tot de realisatie van de volgende doelen van het GFL:
- LPD 2.1: de leerlingen gedragen zich zorgzaam en respectvol in relaties.
  - LPD 2.3: de leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.
  - LPD 3.3: de leerlingen ontwikkelen een integere en op rechtvaardigheid en duurzaamheid gerichte levensbeschouwing.
  - LPD 3.4: de leerlingen werken aan een rechtvaardige en duurzame samenleving waar plaats is voor iedereen.
  - LPD 5.1: de leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vormgeven in de praktijk.
  - LPD 8.3: de leerlingen handelen veilig in de school en respecteren de veiligheidsvoorschriften en procedures.
  - LPD 10.1: de leerlingen gaan op een respectvolle manier om met regels en afspraken in de school en in de samenleving.
  - LPD 10.2: de leerlingen maken onderbouwde en verantwoorde ethische keuzes.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met samenwerken (LPD 14), reflecteren (LPD 15) methodisch werken (LPD 23), hygiëne (LPD 22), veiligheid (LPD 25), ergonomie (LPD 26) en economisch en duurzaam handelen (LPD 27).

4.1 Welbevinden als motor van levenskwaliteit

4.1.1 Gezondheid en welbevinden

LPD 1 De leerlingen handelen vanuit een holistische visie bij leeftijdsgenoten en gezonde volwassenen met aandacht voor

- empathie en betrokkenheid;
- welbevinden en welzijn;
- diversiteit.

Samenhang tweede graad: II-God-d P4, PP108, PI120, PC119, I1, Om1; II-God-a P4, PP108, PI120, PC119, Om1

Samenhang eerste graad: In de eerste graad bekijken leerlingen gezondheid vanuit de samenhang tussen fysieke, psychische en sociale aspecten. De mens wordt vanuit een totaalvisie (holisme) benaderd. Dat aspect wordt het uitgangspunt om wellness en lifestyle als term te benaderen. Er wordt een brug gemaakt naar welbevinden en welzijn als fundamentele onderdelen van gezondheid.

- ✓ Je kan leerlingen laten zoeken naar verschillende wellnessinitiatieven. Ze kunnen de effecten ervan op het welbevinden vanuit een holistische kijk benaderen en van daaruit de link leggen naar de invloed op gezondheid.
- ✓ Alhoewel je met voorbeelden van initiatieven kan werken, lenen ook de praktijkoefeningen zich uitstekend om die visie systematisch te bekijken. Een handeling staat niet op zich maar je maakt telkens duidelijk welk effect beoogd wordt. Naast de praktijkoefeningen kan ook de globale klascontext gebruikt worden om voorbeelden van wellness en lifestyle te illustreren.
- ✓ De invulling en de bespreking van effecten van wellness gebeuren bij voorkeur vanuit een wetenschappelijke benadering om dat aspect zoveel als mogelijk objectief te benaderen. Toch is het belangrijk om ook open te staan voor de vele alternatieven die een lichamelijke, geestelijke en sociale bevordering van het welbevinden in zich kunnen dragen zoals aromatherapie, bootcamps om gezond eetpatroon te realiseren (detox-kuur), yoga, pilates, muziektherapie. Daarbij past een kritische benadering die leerlingen alert maken voor initiatieven die niet aantoonbaar het welbevinden van mensen bevorderen.
- ✓ Dit leerplandoel kan je in samenhang zien met de brede waaier aan thema's waarin wellness en lifestyle aan bod komen (LPD 2) maar ook met de basisvaardigheden in onderdeel 4.2.2.

LPD 2 De leerlingen illustreren aan de hand van een zelfgekozen onderwerp hoe wellness en lifestyle een gezond levenspatroon positief kunnen beïnvloeden.

- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met de oorsprong van het woord wellness en de meervoudige betekenis van lifestyle.
- ✓ Wellness gaat verder dan de plaats waar men kan genieten van de sauna of van een massage. Het is een totaalconcept waarbij men de keuze maakt voor een eigen 'way of living' en zo deel uitmaakt van lifestyle. Het is belangrijk om het begrip voldoende

open te trekken maar ook de persoonlijke invulling ervan ruimte te geven. Dat kan ook in omgekeerde zin. De weldaad van een sauna of wellness is er niet voor iedereen. De confrontatie met de eigen lichamelijke of de moeizaamheid om tot rust te komen, kan maken dat er geen sprake is van welbevinden.

- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met de verschillende gebieden waarop wellness zich toespitst zoals fysieke, emotionele, intellectuele of spirituele wellness. Stimuleer jongeren om oog te hebben voor de brede waaier aan prikkels die de zintuigen kunnen beroeren zoals smaken, ruiken.
- ✓ Wellness en lifestyle bevatten een brede waaier aan toepassingen zoals voeding, yoga, meditatie, spabeleving, gewichtsverlies, detoxbehandelingen, natuurbeleving in functie van welzijn, voeding in functie van welzijn, geestelijk welzijn, biologisch koken, cultuur in functie van welzijn, fitness, hot stone, voetreflexologie en mindfulness.
- ✓ Je kan leerlingen laten kiezen voor wellnessinitiatieven zonder ze ten gronde uit te diepen. Zij bouwen een visie op betreffende die initiatieven en zoeken objectiverende argumenten om de impact ervan aan te tonen.

LPD 3 De leerlingen illustreren determinanten van gezondheidsgedrag.

- ✓ Onder determinanten verstaan we alle factoren die de gezondheid en het gezondheidsgedrag in het bijzonder beïnvloeden. Het gaat zowel om risicofactoren voor ongezondheid of ongezond gedrag, als om factoren die de gezondheid positief beïnvloeden. Je vindt meerdere indelingen voor deze determinanten. Meestal komt men tot een indeling van eerder persoonsgebonden factoren, leefstijl en eerder context gebonden factoren zoals de fysieke en sociale omgeving. In de tweede graad is het belangrijk dat leerlingen inzicht hebben in de impact en veranderbaarheid van determinanten. Je kan dat via voorbeelden uit de actualiteit of uit de leefwereld van de jongere aanbrenen. Dat inzicht vormt de basis voor het planmatig ontwikkelen van interventies om het gezondheidsgedrag te beïnvloeden of bevorderen. Dat laatste komt aan bod in de derde graad.
- ✓ In de tweede graad is het belangrijk dat je leerlingen inzicht kan bijbrengen in de impact en veranderbaarheid van determinanten. Je brengt dat aan via voorbeelden uit de actualiteit of uit de leefwereld van de jongere. Dat inzicht vormt de basis voor het planmatig ontwikkelen van interventies om het gezondheidsgedrag te beïnvloeden of bevorderen.
- ✓ Er zijn verschillende modellen die je kan gebruiken om de determinanten in kaart brengen (gedragswiel, biopsychosociaal model ...). Meestal komt men tot een indeling van eerder persoonsgebonden factoren, leefstijl en eerder context gebonden factoren zoals de fysieke en sociale omgeving. De globale indeling mag meteen bekeken worden vanuit de ambitie om welbevinden te verbeteren. In die zin zal dat nauw aansluiten bij inhouden rond gezondheidsbevordering.
- ✓ Je kan bij de bespreking van de determinanten en vooral in de link naar welbevinden het eigen aandeel sterk beklemtonen. Welbevinden overkomt ons niet alleen maar. Door het stellen van specifieke handelingen vanuit concrete drijfveren kunnen we impact hebben op welbevinden.
- ✓ Je kan dit doel in samenhang met het onderscheid nature – nurture bespreken (LPD 5).

LPD 4 De leerlingen illustreren strategieën van ziektepreventie en van gezondheidsbevordering in functie van wellness en lifestyle.

- ★ Hygiëne, beweging, voeding en mentaal welbevinden.
  - ✓ In de gezondheidszorg vertrekt preventief werken vanuit twee sporen: ziektepreventie en gezondheidsbevordering. Je kan die terminologie verduidelijken en de strategieën die daarvoor belangrijk zijn aanbrengen. Om de band met de studierichting te versterken kan je zoeken naar linken in de wellness en lifestyle zoals het toepassen van mindfulness of yoga en de impact ervan op het mentale welzijn.
  - ✓ Je kan op zoek gaan naar actuele invalshoeken waarbij preventief beleid een ingrijpende impact heeft op het voorkomen van gezondheidsproblemen zoals obesitas, griep, vaccinaties, kankerpreventie. Daarvoor kan je beroep doen op overheidsinitiatieven maar wellicht zijn er ook activiteiten op school die vanuit beleidskeuze een impact moeten hebben op het voorkomen van gezondheidsproblemen.
  - ✓ Het leerplandoel focust sterk op het voorkomen van gezondheidsproblemen als primair initiatief. Activiteiten (zoals o.m. vroegtijdige screening van kanker of aandoeningen van hart- en bloedvaten) die moeten voorkomen dat bestaande gezondheidsproblemen escaleren of curatieve eigenschappen hebben, komen in de derde graad aan bod.

4.1.2 Ontwikkeling

LPD 5 De leerlingen lichten het begrip ontwikkeling toe met aandacht voor nature en nurture.

- ✓ Je kan aandacht hebben voor manieren van ontwikkelen zoals leren, groeien, rijpen.
- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met de begrippen nature en nurture en ze verbanden laten leggen met biologie en erfelijkheid.
- ✓ Factoren die de ontwikkeling beïnvloeden zoals culturele verschillen, gender, opvoeding, erfelijkheid en epigenetica. kunnen ook aan bod komen.
- ✓ Je kan de leerlingen op zoek laten gaan naar argumenten die pleiten in het voordeel van één van beiden. Dat kan een bron van uitwisseling en discussie zijn. Daarbij kan aandacht besteed worden aan culturele verschillen zodat het thema niet beperkt blijft tot de westerse visie (in samenhang met diversiteit LPD 12, 16). Je kan dit doel verdiepen door het nature-nurture debat te situeren in tijd en ruimte.

LPD 6 De leerlingen illustreren de rol van psychologie bij het uitvoeren van handelingen binnen wellness.

- ✓ Je kan leerlingen verduidelijken dat de verschillende toepassingen in wellness niet op zichzelf staan. Het effect ervan hangt samen met de levensfase van de mens maar ook met de ontwikkeling van of evolutie in het domein waarop de toepassing inspeelt. Ook het contact en het gesprek dat daarmee samenhangt kan een rol spelen. Mensen kunnen zich vanuit de ontspanning of de pogingen daartoe overgeven vanwege het

vertrouwen dat ze hebben. Luisteren en oprecht betrokken zijn zonder een oordeel te vellen zijn dan sterke troeven. Dit leerplandoel vertoont samenhang met LPD 1.

- ✓ Vanuit dat perspectief kan je leerlingen alert maken voor het belang van het kwetsbare. Mensen geven zich over aan een wellness-toepassing maar kunnen daarbij behoed worden voor toepassingen die hem op dat moment niet dienen. De leerlingen leren dat mensen op zo'n moment bescherming nodig hebben.
- ✓ Door terug te komen op de correcte definitie van gezondheid en de impact van welbevinden daarop, kan je leerlingen uitdagen om dat psychologisch aspect grondiger te bekijken. Niet elke handeling zal in elke levensfase of context hetzelfde effect hebben. Ze zijn ook niet in alle omstandigheden wenselijk.
- ✓ Door de verschillende levensfasen te bekijken vanuit de domeinen van ontwikkeling bekomen de leerlingen een overzicht waarin de vraag kan gesteld worden welke initiatieven het welbevinden al dan niet positief stimuleren.

LPD 7 De leerlingen lichten de ontwikkelingsdomeinen en de afbakening van de levensloofasen toe met aandacht voor

- **de onderlinge samenhang van ontwikkelingsdomeinen;**
- **levensloofasen als dynamisch gegeven.**
  - ✓ Vanuit een visie op totale ontwikkeling heb je aandacht voor de verschillende ontwikkelingsdomeinen (fysieke, cognitieve en socio-emotionele ontwikkeling) en voor alle levensloofasen van de mens (prenatale fase, baby, peuter, kleuter, lagere schoolkind, adolescent, volwassene, oudere).
  - ✓ Je kan als leraar zelf kiezen voor een bepaalde afbakening van levensloofasen met bijhorende benamingen. Het is belangrijk om daarover afspraken te maken binnen de lerarenteams (2de - 3de graad).
  - ✓ Leerlingen krijgen een goed zicht op wat de verschillende ontwikkelingsdomeinen en levensloofasen inhouden maar om te voorkomen dat deze losstaand aangeboden worden, kan je met hen kijken welke wellnessaspecten belangrijk kunnen zijn. Zij kunnen op zoek gaan naar initiatieven die binnen hun levensfase sterk aan bod komen maar ook breder kijken en andere leeftijdscategorieën bestuderen.
  - ✓ Je kan voorkomen dat leerlingen blijven hangen in de meer vanzelfsprekende toepassingen zoals het uiterlijke. Ook de verschillende noden op cognitief of sociaal vlak kunnen in kaart gebracht worden.
  - ✓ Je kan accenten leggen door diversiteit te beklemtonen en aandacht te hebben voor gender- of culturele verschillen.
  - ✓ Aan de hand van dit doel reik je leerlingen handvatten of het kader aan om samenhang tussen ontwikkelingsfasen binnen de levensloofasen te analyseren (LPD 11).

LPD 8 De leerlingen lichten de fysieke ontwikkeling doorheen de levensloofasen van kinderen, adolescenten, volwassenen en ouderen toe met aandacht voor

- **lichamelijke groei, rijping en veroudering;**

- **(senso)motorische ontwikkeling: reflexen, grove en fijne motoriek, coördinatie.**

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD 14

- ✓ Je kan vertrekken vanuit contexten of casuïstiek die reëel zijn om de theoretische inzichten voldoende levendig te maken.
- ✓ Leerlingen kunnen die lichamelijke veranderingen beschrijven maar bestuderen ook de factoren die ze beïnvloeden (voeding, maatschappelijke aspecten, ...) en die kunnen verder gaan dan de lichamelijke processen.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met LPD 11.

LPD 9 De leerlingen lichten de cognitieve ontwikkeling doorheen de levensloofasen van kinderen, adolescenten, volwassenen en ouderen toe met aandacht voor

- **functies: waarnemen en informatieverwerking, geheugen, leren;**
  - **de fasen van de cognitieve ontwikkeling volgens Piaget;**
  - **kritische reflecties op het denken van Piaget.**
- ✓ Je vertrekt bij voorkeur vanuit concrete situaties om de visie en de inhoud voldoende levendig te kunnen aanbieden.
  - ✓ Bij de ontwikkeling van cognitieve aspecten kan je sterk accent leggen op de manier waarop het leren zich ontwikkelt: concentratie, klassiek en operant conditioneren en sociaal leren.
  - ✓ Kritische reflecties op het denken van Piaget: het is belangrijk dat leerlingen leren dat Piaget een heel grote invloed had op het onderzoek naar de cognitieve ontwikkeling. Toch kan je hen bewust maken dat naast de steun voor zijn denken er doorheen de tijd ook kritieken werden geformuleerd op zijn theorie. Zo lijkt zijn theorie meer van toepassing te zijn op kinderen uit westerse landen dan op kinderen uit niet-westerse culturen. Daarnaast lijkt hij de capaciteiten van jongere baby's te onderschatten en zijn er bedenkingen bij zijn bewering dat sensomotorische vaardigheden zich volgens een consistent, vast patroon ontwikkelen. Het is belangrijk dat je als leraar de kritische reflecties aanbrengt.
  - ✓ Vanuit het leerplan Wellness en lifestyle kan je meteen verbinding maken met factoren die dat leren positief of negatief (kunnen) beïnvloeden.
  - ✓ Je kan ook denken aan veroudering, geheugen, cognitieve groei.
  - ✓ Opnieuw is diversiteit belangrijk. Leren hoeft niet gekoppeld te zijn aan een specifieke levensfase. Levenslang leren in al zijn aspecten kan aan bod komen. De mogelijkheden en hindernissen die dat proces beïnvloeden mogen een prominente plaats in nemen. Net zoals de oplossingen die geboden kunnen worden. Het accent kan in deze fase gelegd worden op wat het individu zal kunnen ondernemen om dat leren mogelijk te maken. Problematische situatie waarbij professionele hulp nodig is, hoeven hier nog geen plaats te krijgen.
  - ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met LPD 11.

LPD 10 De leerlingen lichten de socio-emotionele ontwikkeling doorheen de levensloofasen van kinderen, adolescenten, volwassenen en ouderen toe met aandacht voor

- **gehechtheidsontwikkeling;**
- **identiteitsontwikkeling volgens Erikson;**
- **sociale ontwikkeling;**
- **morele ontwikkeling volgens Kolhberg;**
- **de betekenis van levensgebeurtenissen.**

Samenhang tweede graad: II-God-d P1, 2, 3, 5; II -God-a P1, 2, 3, 5

- ✓ Net zoals bij de lichamelijke en psychische ontwikkeling kan je bij de socio-emotionele ontwikkeling vertrekken vanuit concrete gebeurtenissen nadat de identiteitsontwikkeling volgens Erikson werd voorgesteld.
- ✓ Je kan vertrekken vanuit casussen om gehechtheidsontwikkeling te duiden vanuit theorieën zoals Bowlby, aapjes van Harlow.
- ✓ Je kan met leerlingen op zoek gaan naar levensgebeurtenissen die de ontwikkeling beïnvloeden zoals vriendschappen, relaties, intimiteit, verschillende relatie-, gezins- en woonvormen, keuze voor opleiding, beroep en loopbaan. Elementen als emoties en temperament die daarin een rol spelen, kan je ook aan bod laten komen.
- ✓ Wanneer je werkt rond de morele ontwikkeling leren leerlingen dat zowel de socio-emotionele als de cognitieve ontwikkeling (sociaal leren!) in relatie staan tot de morele ontwikkeling.
- ✓ Je kan linken leggen met de impact van wellness- en lifestyle-initiatieven op de socio-emotionele context van de mens. Dat sluit aan bij factoren die de ontwikkeling beïnvloeden.
- ✓ Je kan verschillende fases van morele ontwikkeling die Kolhberg beschrijft met de leerlingen koppelen aan authentieke contexten die zich binnen de levensloop van mensen afspeelt. Extreme voorbeelden zullen wellicht vanzelfsprekende invullingen opleveren maar je kan net ook inzetten op situatieschetsen die veel nuance vragen om de veelzijdigheid van die morele ontwikkeling te beklemtonen.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met LPD 11.

LPD 11 De leerlingen analyseren de samenhang tussen de ontwikkelingsdomeinen binnen de levensloofasen.

- ✓ Je kan leerlingen via observatieopdrachten ontwikkelingsdomeinen laten herkennen om zo de wisselwerking tussen domeinen te analyseren met oog voor de invloed van nature en nurture.
- ✓ Je kan leerlingen begeleiden bij het ontwikkelen van een eigen levensloopboek dat opportuniteiten biedt om hen verbanden te laten zien. Je kan het levensboekje verder laten groeien in de derde graad.

4.1.3 Sociale en communicatieve vaardigheden

LPD 12 De leerlingen onthalen, begeleiden en nemen afscheid van personen met aandacht voor

- **klantvriendelijkheid;**
- **sociale en communicatieve vaardigheden;**
- **gesprekken binnen en buiten het professioneel kader;**
- **functionele communicatie in het Frans en Engels;**
- **diversiteit in de samenleving;**
- **het bedienen van een kassasysteem.**

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 8, 12; II-Fra-da LPD 2, 6; II-Eng-da LPD 2, 6

- ✓ Je kan leerlingen in diverse concrete situaties de principes van klantvriendelijkheid laten oefenen. Daarbij kan je aandacht besteden aan losse gelegenheidsgesprekjes maar ook aan de functionele contacten die gesimuleerd worden.
- ✓ Je kan leerlingen gesprekstechnisch laten oefenen in de context van het schoonheidsinstituut met aandacht voor actief luisteren, doorvragen, samenvatten...
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met LPD 1 maar het thema geeft ook gelegenheid om simulanten te betrekken die niet alleen voor een technische vaardigheid langs komen maar zelf ook een rol invullen.
- ✓ Je kan de moeilijkheidsgraad opdrijven door een casus met mensen van oudere of net jongere leeftijd te voorzien. Ook culturele variaties kunnen aangebracht worden. Zorg voor een stapsgewijze opbouw in de casussen om leerlingen vertrouwd te maken met een waaier aan mogelijke uitdagingen. Diversiteit kan je in meerdere vormen aan bod laten komen.
- ✓ Leerlingen besteden aandacht aan verbale en non-verbale communicatie maar ook aan telefonische en schriftelijke initiatieven zoals het opstellen van een bericht voor een klant voor hun praktijkvak, een facebookbericht opstellen, een bericht bij de bakker leggen.
- ✓ In samenspraak met de collega's die Frans, Engels en Nederlands geven, kan je functionele dialogen opzetten die leerlingen in praktijksituaties toepassen. Daarbij kan je concreet laten toelichten welke handelingen ze gaan stellen maar ook het informeren van een klant over een product kan oefenstof bieden (samenhang met LPD 35).
- ✓ Je kan bij het begeleiden van de klanten ook het kassasysteem betrekken. Leerlingen maken kennis met kassasystemen maar bedenken dat in als onderdeel van hun klantencontact. In de derde graad kan men concreter ingaan op de werking van kassasystemen in een instituut.

LPD 13 De leerlingen informeren naar wensen en behoeften van personen met aandacht voor

- **welbevinden en comfort van de betrokkene;**
- **registratie in het behandelplan.**

- ✓ De leerlingen ontdekken hoe ze een efficiënt en functioneel gesprek kunnen voeren waarbij ze niet enkel uitgaan van eigen observaties maar luisteren naar wat hun gesprekspartner wil zeggen. Door gericht vragen te stellen tonen leerlingen interesse en empathie, stellen ze anderen gerust en kunnen ze nagaan wat eventueel niet wordt uitgesproken.
- ✓ Je kan leerlingen stimuleren om alle aspecten van de omgeving in vraag te stellen in functie van het comfort van de betrokkene: staat de muziek niet te luid?, zit men comfortabel?, wil men iets drinken?, is er voldoende aandacht voor de privacy?
- ✓ Dit leerplandoel kan je in samenhang aanbieden met het observeren (LPD 24) en het adviesgesprek (LPD 35).
- ✓ Je kan leerlingen wensen en behoeften laten neerschrijven op een correcte en efficiënte manier. In de derde graad kan je op zoek gaan naar digitale systemen waarin leerlingen leren werken.

LPD 14 De leerlingen werken bij een welomschreven opdracht en op basis van gemeenschappelijk afspraken in team met aandacht voor sociale en communicatieve vaardigheden.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 8, 20; II-M&S-dda LPD 6; II-MEAV-da LPD M4

Samenhang eerste graad: In de eerste graad leren leerlingen samenwerken in groepsopdrachten. Ze leren daarbij basisregels voor samenwerken en sociaal en taakgerichte rollen hanteren. Ze passen communicatieve en sociale vaardigheden toe en ze gebruiken vormen van tijdsplanning en taakverdeling.

- ✓ Je kan de leerlingen laten samen werken los van de praktijkcontext maar ook elementen daaruit aanbrengen. Ze kunnen elkaar ondersteunen bij complexere technieken, taakverdelingen bij het klaarzetten en opruimen bespreken ...
- ✓ Je kan leerlingen een efficiënte en eerlijke taakverdeling laten opmaken waarbij ze zoeken naar objectieve criteria om daartoe te komen. Ook het belang van het naleven van gemaakte afspraken krijgt daarin een plaats.
- ✓ Je kan leerlingen concrete afspraken laten maken en evalueren of ze efficiënt en eerlijk opgebouwd zijn. Over dat aspect kan nadien zowel persoonlijk als in groep gereflecteerd worden (samenhang met LPD 15).

LPD 15 De leerlingen reflecteren met behulp van een reflectiemodel over de situatie en over het eigen handelen en het effect ervan op anderen,.

Samenhang eerste graad: De leerlingen leren in de eerste graad gedachten, gevoelens, gedrag en de gevolgen (en de samenhang ertussen) te beschrijven voor zichzelf. Die verworven inzichten kunnen nu verder gebruikt worden om te reflecteren over die inhoud.

- ✓ Je kan reflectiemodellen zoals Korthagen, Bateson (en Dilts), Ofman, de Axenroos, Roos van Leary, STARR gebruiken om leerlingen op een systematische wijze te leren reflecteren. In functie van het doel kan een reflectiemodel aangepast worden aan de situatie. Er kunnen binnen de school afspraken gemaakt worden zodat leerlingen over meerdere gebieden met reflecteren bezig zijn.

- ✓ Gezien het doel en het effect dat wellness beoogt, denken leerlingen niet alleen na over de kwaliteit van hun handelen maar ook over gevolgde proces en het bereiken van het doel (product) en effect. De kwaliteit van het contact met de klant kan daarbij ook aan bod komen.
- ✓ Je kan bijkomend inzetten op het intentionele aspect van gedrag, het willen, om een opstap te maken naar de redenen van gedrag. Het concreet uitwerken van dit aspect kan je in de derde graad aan bod laten komen.

4.1.4 De mens in relatie tot de samenleving

LPD 16 De leerlingen lichten toe hoe in een diverse samenleving persoonlijke identiteiten zich verhouden tot meerdere groepsidentiteiten.

Samenhang tweede graad: II-God-d P4, PP108, Om1, 7, OmP187, ILC 8, 10; II-God-a P4, PP108, Om1, 7, OmP187, ILC 8, 10; II-MEAV-da LPD M1; II-M&S- dda LPD 2; II-Ned-da LPD 15

Samenhang eerste graad: In de eerste graad leren leerlingen dat persoonlijke identiteit meervoudig (gelaagd) is en zich ontwikkelt door en in relatie met anderen en doorheen tijd en ruimte (dynamisch). Meerdere aspecten van persoonlijke identiteiten komen daarbij aan bod zoals lichamelijke, mentale, sociale, culturele aspecten met aandacht voor gender, seksuele voorkeur, levensbeschouwing, sociale achtergrond. Men heeft daarbij oog voor de diversiteit in de samenleving. Ze leren vanuit de focus op gezondheid de mens benaderen vanuit een totaalvisie (mensbeeld).

- ✓ De leerlingen leren de wisselwerking zien tussen groepsidentiteiten en persoonlijke identiteitsontwikkeling. Aspecten van de identiteit van verschillende sociale groepen in de diverse samenleving komen daarbij aan bod zoals subculturen, gender-gerelateerde, socio-economische of levensbeschouwelijke groepen. Je kan denken aan groepen op basis van taal, kledij, een rolmodel, lichaamsversiering, muziek, leeftijd (cohort), gender, geaardheid, vrijetijdsbesteding, interesses, sociale achtergrond, woonplaats, (etnische) afkomst, religie ...
- ✓ Omdat bepaalde leden van een sociale groep bepaalde visies op mens en wereld delen, handelen en denken ze vaak vanuit eenzelfde referentiekader. Een doordachte en samenhangende voorstelling van wat het betekent mens te zijn en de wereld waarin we leven staat niet los van opvattingen over identiteit. De leerlingen krijgen zo inzicht in de concepten mens- en wereldbeeld. In zorgverlening en begeleiding gaan we uit van een holistische visie op de mens als persoon in relatie met zichzelf, de ander, de wereld en God. Vanuit onze christelijke traditie worden we opgeroepen verantwoordelijkheid te dragen (duurzaamheid) voor de wereld om ons heen (schepping-wereldbeeld).
- ✓ Vanuit de relatie met de leerplandoelen over ontwikkelingspsychologie kan je leerlingen laten reflecteren over de invloed van groepsidentiteiten op de persoonlijke identiteitsontwikkeling.
- ✓ Je kan de veruitwendiging van die identiteiten in schoonheidsidealen en lifestyle hier betrekken.
- ✓ Je kan leerlingen de lifestyle waarmee groepen zich identificeren laten beschrijven maar ook de evoluties ervan aanbrengen (samenhang LPD 36, 37).

- ✓ Vanuit het concept van de katholieke dialoogschool ervaren leerlingen dat wanneer ze vanuit hun eigen zijn (identiteit) op een kritische en open wijze echt in dialoog gaan met de ander (eigen sociale groep of andere), dit het respect en de fierheid voor de eigen identiteit versterkt, maar ook in vraag stelt. Zo worden ze uitgedaagd om als persoon te blijven groeien in het respectvol en gastvrij samenleven met anderen.
- ✓ Vanuit de samenhang met LPD 17 kan je met leerlingen reflecteren over hoe sociale groepen vanuit een bepaald mens- en wereldbeeld kijken naar persoonlijke aspecten van identiteit en hoe je op vooroordelen of groepsdruk kan reageren wanneer je ermee wordt geconfronteerd. Het is belangrijk om niet te focussen op één bepaalde sociale (culturele) groep. Het werken met voorbeelden uit de actualiteit kan daarbij zinvol zijn. Je kan denken aan de kijk van mensen vanuit gender en geardeerdheid, religie, huidskleur en etniciteit, alt right, de 'woke' beweging ... in relatie tot herkenning en engagement. Je kan ook denken aan voorbeelden met betrekking tot zorgverlening en begeleiding: hoe hebben verschillende visies over mensen met een beperking, oud worden, ziekte, leven en dood een invloed op mensen die zorg verlenen of begeleiding en zorg ontvangen.

LPD 17 De leerlingen vergelijken eigenschappen van verschillende vormen van samenleven in een diverse samenleving met aandacht voor de voordelen en uitdagingen van samenleven.

Samenhang tweede graad: II-God-d O1, 2, OP167, OP172, OI180, Om1, OmP194, OmC197, OmC199, ILC19, 22; II-God-a O1, 2, OP167, OP172, OI180, Om1, OmP194, OmC197, OmC199, ILC19, 22; II-MEAV-da LPD M2; II-M&S-dda LPD 14

Samenhang eerste graad: In de eerste graad ontdekken leerlingen hoe diversiteit in de eigen klas- en leefomgeving kansen geeft en uitdagingen biedt voor het samenleven.

- ✓ Naast eigenschappen van verschillende vormen van samenleven op macroniveau, kan je ook aandacht hebben voor eigenschappen van vormen van samenleven op micro- en mesoniveau, bijvoorbeeld:
  - op microniveau: verschillende gezinsvormen, woonvormen;
  - op mesoniveau: verenigingen;
  - op macroniveau: eigenschappen van samenleven van sociale groepen zoals multiculturalisme, monoculturalisme, integratie, assimilatie, inclusie, exclusie.
- ✓ Vanuit het inzicht in groepsidentiteiten en vormen van samenleven leer je leerlingen onderscheid maken in:
  - de voordelen van samenleven en samenwerken in diversiteit zoals persoonlijke en culturele verrijking, uitwisseling van ideeën, economische uitwisseling;
  - uitdagingen zoals positief omgaan met verschil: meningsverschillen, verschillende belangen, verschillende referentiekaders, risico van groepsdenken en uitsluiting.
- ✓ In functie van het ontcrachten van stereotypes en vooroordelen bij leerlingen is het belangrijk om als leraar over correcte en recente data en methodieken te beschikken om hierover met leerlingen in gesprek te gaan.
- ✓ Je kan dit doel kleuren vanuit het profiel van de studierichting. In deze studierichting is het belangrijk dat leerlingen ontdekken wat dit betekent voor het omgaan met mensen in de sector van de wellness en schoonheidsverzorging. Je kan met leerlingen

op zoek gaan naar voorbeelden en initiatieven waarbij wellness- of lifestylecomponenten bruggen slaat tussen culturen of net de eigenheid van specifieke identiteiten benadrukt en een voorwaarde betekent om te kunnen aansluiten bij een entiteit.

LPD 18 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om met *vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk* om te gaan.

Samenhang tweede graad: II-God-d G3, GI159, ILC 18, 23, 24; II-God-a G3, GI159, ILC 18, 23, 24; II-MEAV-da LPD M3; II-M&S-dda LPD 9; II-Ned-da LPD 15

Samenhang eerste graad: Leerlingen leren in de eerste graad de mechanismen van vooroordelen, stereotypering en groepsdruk toelichten. Leerlingen leren ook strategieën demonstreren om respectvol te reageren bij pest- en uitsluitingsgedrag.

- ✓ Je kan denken aan strategieën zoals zich informeren, kwesties bespreekbaar maken, negatieve aspecten benoemen (feedback) als aan het inzetten van sociale vaardigheden.
- ✓ Je kan met leerlingen werken vanuit specifieke casussen met elementen die de eigenheid of lifestyle van groepen of individuen illustreert.
- ✓ Je kan aandacht hebben voor mediawijsheid en zich bewust zijn van 'gekleurd nieuws, scepsis in informatieverwerking en -verwerking, omgaan met pesten ...
- ✓ Je kan dit doel in samenhang aanbieden met LPD 14, 24, 37.

LPD 19 De leerlingen lichten vanuit een voorbeeld uit het jeugdrecht het belang van rechtsregels, rechtspraak en rechtsprocedures voor de samenleving toe met aandacht voor het onderscheid tussen rechtsregels en morele regels.

Samenhang tweede graad: II-MEAV-da LPD M7; II-M&S-dda LPD 15; II-Ges-da LPD 26

- ✓ Je kan aan de hand van een actueel voorbeeld uit het jeugdrecht de betekenis van verschillende begrippen en het belang van rechtsregels, rechtspraak en rechtsprocedures toelichten. Het verloop en het volgen van een actuele rechtszaak komen aan bod in de derde graad.
- ✓ Steunpunt Mens en samenleving heeft een website (Jeugdrecht.be) die een bron is van praktische, betrouwbare en relevante informatie over jeugdrecht en de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp. Elk artikel vertrekt vanuit een praktijksituatie. Aan de hand van de praktijksituatie licht men de actuele wetgeving toe en geeft men een antwoord op de praktijksituatie. Dat geeft je achtergrond voor het bereiken van dit leerplandoel.
- ✓ Inspiratie voor het uitwerken van een workshop of je lessen kan je ook vinden bij het JAC, kinderrechtencommissariaat ... Je kan ook een advocaat of bemiddelaar in jeugdhulp uitnodigen in de klas.
- ✓ Je kan in samenhang met identiteit en ontwikkeling van jongeren (LPD 8, 9, 10) leerlingen laten kennis maken met de complexiteit van zelfbeschikkingsrecht. Kunnen jongeren zelf beslissen over tatoeages en als dat zo is, vanaf welke leeftijd en op elk lichaamsdeel? Je kan nagaan wat het schoolreglement zegt over tatoeages en

piercings maar ook de vergelijking maken met diverse werkcontexten en de verschillen naast elkaar leggen.

- ✓ Leerlingen diepen ook elementen rond privacy, o.m. in wellness, uit: welke rechten mogen niet geschonden worden en wat is het verschil met morele regels? De uitwerking van deontologische aspecten is voorzien voor de derde graad.
- ✓ Je kan dit doel in samenhang met trends en evoluties (LPD 36) aanbieden.

LPD 20 De leerlingen lichten *sociale rechtvaardigheid* en onrechtvaardigheid toe aan de hand van concrete voorbeelden rond (kans)armoede met aandacht voor

- **welvaartstaat;**
- **dimensies van ongelijkheid en ongelijke toegang tot basisbehoeften en macht;**
- **armoedebestrijding;**
- **sociale zekerheid.**

Samenhang tweede graad: II-God-d Om1; II-God-a Om1; II-MEAV-da LPD E7; II-MEAV-da LPD M8; II-M&S-dda 19; II-Ges-da LPD 30

Samenhang eerste graad: In de eerste graad leren leerlingen over sociale rechtvaardigheid en ontwikkelen ze inzichten in de inkomsten en uitgaven van de overheid in functie van het herverdelingsmechanisme.

- ✓ In de tweede graad ligt de focus op (kans)armoede en de bestrijding ervan als een illustratie van sociale (on)rechtvaardigheid in onze welvaartsstaat. Vanuit het belang van sociale rechtvaardigheid en solidariteit wordt bv. verder ingegaan op het recht op en de toegang tot zorg, onderwijs, wonen, vrije tijd ... (basisbehoeften en ongelijke toegang). Daarbij wordt dieper ingegaan op de sociale zekerheid als achterliggend systeem en op de herverdelende werking van het solidariteits- en verzekeringsprincipe. Je kan verwijzen naar wat leerlingen leerden over het doel en de werking van de sociale zekerheid in de module economische vorming (MEAV).
- ✓ Bij dimensies van ongelijkheid en ongelijke toegang kan je denken aan etniciteit, sociaaleconomische status of gender en het belang van gelijke kansen voor iedereen.
- ✓ Je kan aan dit leerplandoel, vanuit een link met het GFL, een solidariteitsactie of sociale actie op schoolniveaue koppelen.
- ✓ Je kan dit doel verdiepen door te focussen op wereldwijde solidariteit en de Noord-Zuid problematiek.
- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met de gevolgen van armoede en het effect op gelijke kansen als vicieuze cirkel. Daarbij kunnen elementen als decorum(verlies) bij sommige armen of ouderen aan bod komen maar ook het effect op uitstraling, zelfvertrouwen en de kansen die ermee samenhangen.

4.2 Vaardig worden in wellness en lifestyle

4.2.1 Algemene competenties in wellness en lifestyle

LPD 21 De leerlingen organiseren doelgericht en efficiënt de werkplek in functie van de uit te voeren verzorging en het gebruik van materiaal en apparaten.

- ✓ Met het behandelplan voor ogen wordt de werkplek doelgericht georganiseerd. Enkel materialen die nodig zijn voor de betrokken activiteit zijn voorzien.
- ✓ Orde en netheid zijn niet enkel op de eigen efficiëntie en ergonomie gericht maar ook op de professionele indruk die bij de klant wordt nagelaten. Het geautomatiseerde karakter van deze handelingen zorgt voor een systematisch schone werkplek (samenhang met hygiëne LPD 22).
- ✓ Je kan rekening houden met de ergonomische principes (LPD 26) om vlot te kunnen werken maar ook met een duurzaam gebruik (LPD 27) van noodzakelijke producten en materialen.

LPD 22 De leerlingen handelen hygiënisch met het oog op preventie van (beroeps)ziekten.

- ✓ Je kan aandacht besteden aan wat persoonlijke hygiëne en het verzorgd voorkomen juist betekenen. Het schoolreglement zal daarin een aantal eisen stellen maar men kan ook op zoek gaan in welke mate het al dan niet verschilt van de professionele context. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan handhygiëne en het dragen van gepaste (beschermings)kledij en schoeisel. Ook het eigen kapsel zal de nodige aandacht krijgen om te voorkomen dat het hinderlijk is onder het werken maar ook om de hygiënische richtlijnen niet te negeren.
- ✓ Daarbij komt niet alleen de kleding aan bod. Leerlingen ervaren dat zichzelf verzorgen zonder daarin te overdrijven parfums of geuren te gebruiken belangrijk is gezien ze in de intieme en persoonlijke zone van de klant komen.
- ✓ Je kan leerlingen algemene hygiëneregels bijbrengen zoals richtlijnen voor reinigen, ontsmetten en steriliseren van materialen.
- ✓ Leerlingen maken, om gezondheidsrisico's voor zichzelf te beperken, ook kennis met de aangepaste persoonlijke beschermingsmiddelen zoals gepaste handschoenen, mondkapje en beschermbril en dat indien de handeling of de bescherming van de klant dat vereist.
- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met richtlijnen of adviezen en protocollen die o.m. de sectororganisatie voorschrijft ter preventie van allergieën of beroepsziekten.
- ✓ Je kan gebruik maken van actuele en vakspecifieke bronnen en richtlijnen waaronder de aanbevelingen en het inspirerend lesmateriaal van de sectoren zoals Risktrainer, brochure voor de veiligheid en gezondheid van de schoonheidsspecialist.
- ✓ Je kan in de derde graad dieper ingaan op alle aspecten van beroepsziekten en arbeidsongevallen.

LPD 23 De leerlingen werken inzichtelijk en methodisch met behulp van een behandelplan en een werkmodel bij het voorbereiden, plannen, uitvoeren en evalueren van een opdracht.

- ✓ De leerlingen bouwen in hun werkmodel een oplossingsgerichte aanpak in en hebben voor zij aan de slag gaan een goed beeld van wat ze willen bereiken. Ze slagen erin om correct te omschrijven welk resultaat ze voor ogen hebben.
- ✓ Je kan leerlingen bij aanvang een plan aanreiken en laten evolueren tot het zelfstandig opmaken van een eenvoudig behandelplan aan het eind van de tweede graad.
- ✓ Je kan leerlingen laten kiezen voor een bepaalde methodiek. Binnen de school kan je op zoek gaan naar afstemming over de verschillende studierichtingen heen.
- ✓ Je leert leerlingen stil te staan bij de vraag wanneer een opdracht met voldoende kwaliteit is verricht. Daarbij stuiten ze op de nood aan criteria die aangeven wanneer die kwaliteit bereikt is.

LPD 24 De leerlingen observeren, registreren en rapporteren doelgericht de kenmerken van huid, inclusief lichaamsbehaaring, en nagels met het oog op een uit te voeren behandeling.

- ✓ Leerlingen leren met ondersteunend materiaal hoe nagels en huid, inclusief lichaamsbehaaring, er in een gezonde situatie uit zien (huid- en nagelanalyse) en kunnen signaleren als ze twijfels hebben over de aanwezigheid van een probleem. Ze gebruiken professioneel vakjargon (samenhang LPD anatomie en fysiologie) om hun observaties te duiden.
- ✓ Je kan leerlingen linken laten leggen met de toestand van de huid en nagels in functie van de levensfase (samenhang met ontwikkeling LPD 8).
- ✓ Je kan leerlingen laten onderzoeken hoe ze bij de vaststelling van een probleem tot een doorverwijzing kunnen komen.
- ✓ Je kan leerlingen observaties laten registreren in het (digitale) behandelplan en mondeling laten rapporteren.

LPD 25 De leerlingen handelen veilig met aandacht voor (veiligheids)voorschriften, procedures en afspraken.

- ✓ Je kan leerlingen laten kennis maken met alle facetten van een veilige werkomgeving. Daarbij komt de infrastructuur aan bod maar ook de elektrische apparaten en de producten. Je laat ook de persoonlijke (PBM) en collectieve (CBM) beschermingsmiddelen aan bod komen. In het verlengde daarvan leren de leerlingen veiligheidssymbolen op elektrische apparaten en op het etiket van cosmetische producten kennen.
- ✓ Maak gebruik van actuele en vakspecifieke bronnen en richtlijnen waaronder de aanbevelingen en het inspirerend lesmateriaal van de sectoren zoals Risktrainer, brochure voor de veiligheid en gezondheid van de kapper en de schoonheidsspecialist.
- ✓ Je kan dit doel aanbieden in samenhang met hygiëne (LPD 22) ergonomie (LPD 26).

LPD 26 De leerlingen handelen met het oog op preventie volgens ergonomische principes rekening houdend met (eigen) comfort en welbevinden van de klant.

Samenhang tweede graad: II-LiOp-ddaa LPD 7, 8

Samenhang eerste graad: In de eerste graad werken leerlingen vanuit het belang van een gezonde levensstijl rond risicofactoren en preventieve maatregelen m.b.t. bewegen (zithouding en beweegnormen). Men werkt aan de hand van de bewegingsdriehoek. Het werken rond het belang van bewegen en een correcte lichaamshouding komt aan bod in de lessen LO. Ze hanteren er verschillende ergonomische principes zoals heffen, tillen, staan, verplaatsen, rughygiëne.

- ✓ In de tweede graad werkt men in de lessen LO verder rond ergonomie. In het kader van dit leerplan leren de leerlingen de aangeleerde principes toepassen in uiteenlopende praktijksituaties. Daarin kan je de specificiteit van Wellness en lifestyle betrekken, eventueel in samenspraak met de leraar LO.
- ✓ Je kan in samenhang met de technische uitvoeringen systematisch de eigen lichaamshouding laten bespreken maar daarbij ook aandacht besteden aan de toegang tot de persoonlijke ruimte van de klant. Het is zinvol om met de leerlingen te bespreken waar beiden met elkaar in conflict komen. Ook het comfort en welbevinden van de klant (welke lig- en zithouding?) kan erbij betrokken worden in een poging om beide uitgangspunten met elkaar te verzoenen.
- ✓ Je bespreekt de lichaamshouding maar kan ook aandacht besteden aan diverse ergonomische hulpmiddelen zoals pincet, nagelkniptang, meubilair.
- ✓ Maak gebruik van actuele en vakspecifieke bronnen en richtlijnen waaronder de aanbevelingen en het inspirerend lesmateriaal van de sectoren zoals Risktrainer, brochure voor de veiligheid en gezondheid van de schoonheidsspecialist.

LPD 27 De leerlingen handelen economisch en duurzaam met aandacht voor verbruik van water en energie bij schoonheidsbehandelingen en milieubelasting bij de productie van cosmeticaproducten

- ✓ Je kan in de keuze van materialen (wattenstaafjes, wegwerpmateriaal ...) maar ook infrastructuur of gebruikte producten (LPD 28) criteria aanreiken waarin niet enkel de technisch kwalitatieve aspecten aan bod komen maar ook de prijs en de duurzaamheid van het product een rol spelen.
- ✓ Je kan de leerlingen kritisch laten reflecteren (LPD 15) over hun handelen m.b.t. economie en duurzaamheid.
- ✓ Afhankelijk van het aankoopbeleid van de school zal de rol van de leerling eerder beperkt zijn maar het handelen kan ook starten met een kritische analyse van de huidige situatie. Daarbij kan, met respect voor de bestaande schoolkeuzes, een advies geformuleerd worden met het oog op toekomstige veranderingen.
- ✓ Ook al maakt de school andere keuzes, de kennismaking met alternatieven (materialen, apparaten en producten) zonder die te gebruiken, is ook een optie.

LPD 28 De leerlingen lichten samenstelling, werking en effect van reinigende, verzorgende, beschermende en verfraaiende schoonheidsverzorgingsproducten op huid en nagels toe met inbegrip van

- **mengvormen, basisgrondstoffen en actieve werkstoffen van cosmetische producten voor huid en nagels;**
- **de pH, pH-waarde, pH-schaal en de invloed van de pH van een cosmetisch product op huid en nagels;**
- **mogelijkheden en beperkingen van het product op huid en nagels.**

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD15

- ✓ Je kan leerlingen dit leerplandoel steeds in samenhang met een technische vaardigheid of specifieke observaties aanbieden. Het is niet de bedoeling om uitsluitend productkennis te verwerven gezien deze snel evolueert. Je kan dat bekijken in samenhang met trends en evoluties (LPD 36).
- ✓ Je kan leerlingen algemene principes (werkzame of actieve bestanddelen, textuur, ...) van producten toelichten zodat ze weten welke factor in het product het werkzame bestanddeel vormt.
- ✓ Leerlingen kunnen criteria (werking, samenstelling, prijs, merk- of niet merkgebonden producten, persoonlijke ervaringen, ...) krijgen die het keuzeproces voor een product beïnvloeden en ervaren dat er ook beperkingen zijn. Je kan met hen in discussie gaan over welke criteria voorrang moeten krijgen.
- ✓ Je kan leerlingen laten onderzoeken welke rol de hardheid van water speelt bij het gebruik van bepaalde producten.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met anatomie en fysiologie van huid en nagels (LPD 51, 52).

4.2.2 Basisvaardigheden in de schoonheidsverzorging

LPD 29 De leerlingen voeren een handverzorging uit met inbegrip van

- **knippen, vijlen, reinigen en verzorgen van de nagels;**
  - **reinigen en verzorgen van de huid van hand en onderarm;**
  - **lakken van de nagels.**
- ✓ De leerlingen kunnen technieken vlot uitvoeren bij elkaar of bij een oefenmodel. Er is aandacht voor een geleidelijke opbouw onder toezicht.
  - ✓ Je kan meteen aandacht besteden aan een ergonomische houding in combinatie met het aanleren van een techniek. Leer voortdurend dat observaties maken van nagels en huid samengaat met het reinigen en verzorgen. Je voorkomt op die manier dat handelingen een louter routinematig karakter krijgen.
  - ✓ De leerlingen stellen het gepaste product voor en herkennen de verzorgende bestanddelen en actieve werkstoffen in handverzorgingsproducten en nagellak op een ingrediëntenlijst en zoeken hun werking op (LPD 28).

- ✓ Je kan de leerlingen de verschillende onderdelen van een cosmetische handverzorging aanleren zoals aanbrengen van handcrème, handmaskers (paraffinemaskers), peeling van de handen.
- ✓ Niet voor alle leerlingen is het aanraken van een ander lichaam even evident. Ook aangeraakt worden door een medeleerling kan hen in een oncomfortabele situatie brengen. Je kan een veilige omgeving bieden om dat bespreekbaar te maken en met hen samen afspraken maken over een eerste transfer naar de klant. Daarbij kan je overwegen om afspraken te maken over het vragen om te mogen aanraken. Bij kleuters wordt dit aspect vaak al aangebracht om hen bewust te maken dat zij inspraak hebben bij aanrakingen (happy kids massage).
- ✓ Indien het mogelijk is, kan je leerlingen laten meedenken over het creëren van een rustgevende en stimulerende omgeving om een optimaal welbevinden van de klant te bereiken.
- ✓ Je kan leerlingen laten werken met gewone nagellak maar ook laten kennismaken met semipermanente lak zoals gellak. Besteed aandacht aan klassiek lakken maar ook French manicure. Kunstnagels maar ook verlengingen en nailart komen in de derde graad aan bod.

LPD 30 De leerlingen voeren een voetverzorging uit met inbegrip van

- **knippen, vijlen en reinigen en verzorgen van de nagels;**
  - **reinen en verzorgen van de huid van voet en onderbeen;**
  - **lakken van de nagels.**
- ✓ De leerlingen kunnen technieken vlot uitvoeren bij elkaar of bij een oefenmodel. Er is aandacht voor een geleidelijke opbouw onder toezicht.
  - ✓ Je kan meteen aandacht besteden aan een ergonomische houding in combinatie met het aanleren van een techniek. Leer voortdurend dat observaties maken van nagels en huid samengaat met het reinigen en verzorgen. Je voorkomt op die manier dat handelingen een louter routinematig karakter krijgen.
  - ✓ De leerlingen stellen het gepaste product voor en herkennen de verzorgende bestanddelen en actieve werkstoffen in handverzorgingsproducten en nagellak op een ingrediëntenlijst en zoeken hun werking op (LPD 28).
  - ✓ Je kan de leerlingen de verschillende onderdelen van een cosmetische voetverzorging aanleren zoals verwijderen van eelt met voetrasp, aanbrengen van voetcrème, peeling van de voeten .
  - ✓ Niet voor alle leerlingen is het aanraken van een ander lichaam even evident. Ook aangeraakt worden door een medeleerling kan hen in een oncomfortabele situatie brengen. Je kan een veilige omgeving bieden om dat bespreekbaar te maken en met hen samen afspraken maken over een eerste transfer naar de klant.
  - ✓ Indien het mogelijk is, kan je leerlingen laten meedenken over het creëren van een rustgevende en stimulerende omgeving om een optimaal welbevinden van de klant te bereiken.

- ✓ Je kan leerlingen laten werken met gewone nagellak maar ook laten kennismaken met semipermanente lak.

LPD 31 De leerlingen voeren een cosmetische massage uit op hand en onderarm, voet en onderbeen met aandacht voor

- **doel, indicatie en contra-indicatie;**
  - **werkwijze;**
  - **effect van verschillende handgrepen.**
- ✓ In de tweede graad kan je leerlingen laten kennis maken met de basisbewegingen van massage (effleurage, petrissage, tapotage, fricties, vibraties).
  - ✓ Je kan de leerlingen de verschillende handgrepen aanleren en het effect ervan laten beschrijven of aanvoelen.
  - ✓ De leerlingen herkennen de verzorgende bestanddelen en actieve werkstoffen in massageproducten op een ingrediëntenlijst en zoeken hun werking op (LPD 28).
  - ✓ Niet voor alle leerlingen is het aanraken van een ander lichaam even evident. Ook aangeraakt worden door een medeleerling kan hen in een oncomfortabele situatie brengen. Bied een veilige omgeving om dat bespreekbaar te maken en maak samen met hen een eerste transfer naar de klant.
  - ✓ Laat leerlingen tijdens het uitvoeren van massagetechnieken toelichten wat de meerwaarde van massage is maar laat hen ook de aandachtspunten benoemen.
  - ✓ Indien het mogelijk is, laat leerlingen meedenken over het creëren van een rustgevende en stimulerende omgeving om een optimaal welbevinden van de klant te bereiken.
  - ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met de anatomie en fysiologie van de betrokken lichaamsdelen.

LPD 32 De leerlingen voeren een gelaatsverzorging uit met inbegrip van

- **uitvoeren van een huidanalyse;**
  - **reinigen en verzorgen van gelaat en décolleté;**
  - **epileren van de wenkbrauwen met pincet en harsen van gezichtsbehaaring;**
  - **het verwijderen van comedonen.**
- ✓ Je kan leerlingen een huidanalyse laten maken in samenhang met de leerplandoelen in anatomie en fysiologie.
  - ✓ Je kan leerlingen in samenhang met LPD 23 bijbrengen in welke volgorde de gelaatsverzorging verloopt als het gaat om reiniging en verzorging.
  - ✓ Je schetst leerlingen de verschillende soorten gezichtsmaskers met hun accenten inzake werking, textuur ... Niet alles moet aan bod komen maar je kan op inhoudelijke basis keuzes maken en bepalen wat in de tweede graad dan wel in de derde graad in het leerplan wordt opgenomen.

- ✓ De leerlingen kunnen technieken uitvoeren bij elkaar en bij een oefenmodel. Er is aandacht voor een geleidelijke opbouw onder toezicht zowel wat reinigen als epileren betreft.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan een ergonomische houding (LPD 26) in combinatie met het aanleren van de techniek. Ook het systematisch maken van observaties moet voorkomen dat handelingen een louter routinematig karakter krijgen.
- ✓ Maak de techniek meteen genderneutraal. Ook veel mannen besteden aandacht aan gelaatsverzorging. Hou daarmee rekening bij keuze voorstellingsfilmpjes, producten en simulaties.
- ✓ Leerlingen die simuleren bespreken de al dan niet weldadige effecten van deze techniek. Voor de simulatie moet de klant ook geïnformeerd worden over wat uitgevoerd zal worden en wat de klant daarbij kan verwachten. Zo ervaren sommige mensen epileren als pijnlijk. De leerling kan daarop inspelen door coldpack of een washandje met een ijsblokje erin te voorzien (samenhang met LPD 35 rond informeren).
- ✓ Het verwijderen van milia komt in de derde graad aan bod al moet er meteen aan toegevoegd worden dat als milia massaal voorkomen een doorverwijzing meer aangewezen is.

LPD 33 De leerlingen voeren een gelaatsmassage uit met aandacht voor

- **doel, indicatie en contra-indicatie;**
- **werkwijze;**
- **effect van verschillende handgrepen.**
  - ✓ In de tweede graad kan je leerlingen laten kennis maken met de basisbewegingen van massage (effleurage, petrissage, tapotage, fricties, vibraties) terwijl in de derde graad meer specifieke massages zoals drukpuntmassages, lymfemassage ... aan bod kunnen komen.
  - ✓ Je kan de leerlingen de verschillende handgrepen aanleren en het effect ervan laten beschrijven of aanvoelen.
  - ✓ De leerlingen herkennen de verzorgende bestanddelen en actieve werkstoffen in massageproducten op een ingrediëntenlijst en zoeken hun werking op (LPD 28).
  - ✓ Niet voor alle leerlingen is het aanraken van een ander lichaam even evident. Ook aangeraakt worden door een medeleerling kan hen in een (on)comfortabele situatie brengen. Bied een veilige omgeving om dat bespreekbaar te maken en maak samen met hen een eerste transfer naar de klant.
  - ✓ Laat leerlingen tijdens het uitvoeren van massagetechnieken toelichten wat de meerwaarde van massage is maar laat hen ook de aandachtspunten benoemen.
  - ✓ Indien het mogelijk is, laat leerlingen meedenken over het creëren van een rustgevende en stimulerende omgeving om optimaal welbevinden van de klant te bereiken.
  - ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met de anatomie en fysiologie van het gelaat.

LPD 34 De leerlingen brengen make-upproducten aan op huid, ogen en lippen met aandacht voor kleurkeuze en verschillende texturen.

- ★ Dagmake-up bij zichzelf en mannen en vrouwen van verschillende leeftijd en met verschillende huidskleur.
  - ✓ In de tweede graad kies je voor een dagmake-up. Andere vormen van make-up zoals avond- en feestmake-up komen aan bod in de derde graad.
  - ✓ Je kan leerlingen de huid laten reinigen en verzorgen in functie van het aanbrengen van de make-up. Daarbij kan je belichting, kleurenwerking en de band met kleding onder de aandacht brengen. Maak gebruik van de brede waaier aan penselen, producten en texturen die voor handen zijn en laat leerlingen de meest recente materialen ontdekken en uitproberen.
  - ✓ Er kan aandacht zijn voor de leeftijd van de klant waardoor een andere productkeuze noodzakelijk is (rijpere huidmake-up). Ook brilmake-up kan aan bod komen. Je kan deze vaardigheden bekijken in samenhang met de levensloofases (LPD 7).
  - ✓ Maak de techniek meteen genderneutraal. Ook veel mannen besteden aandacht aan make-up. Diversiteit (LPD 12) kan je eveneens aan bod laten komen. Een getinte of donkere huid vraagt andere keuzes. Bij de keuze van voorstellingsfilmpjes, producten en simulaties kan daarmee rekening worden gehouden.
  - ✓ Laat leerlingen tijdens het uitvoeren van routinetechnieken toelichten wat de meerwaarde van de keuze van bepaalde make-upproducten is, maar laat hen ook de aandachtspunten benoemen. Je kan ze leren hoe ze op een duurzame wijze met producten kunnen omgaan.
  - ✓ Je kan toelichten wat een visagist of make-upartiest doet en het onderscheid maken met het aanbrengen van een dagmake-up. In de derde graad wordt daarop verder ingegaan.

LPD 35 De leerlingen geven informatie over een basisverzorging en het gebruik van de daartoe relevante producten en apparaten.

- ✓ Het accent ligt in dit leerplandoel op informatie geven en niet op een advies formuleren wat in de derde graad aan bod komt. Leerlingen kennen het verschil tussen beiden. Daartoe worden overwegend communicatieve vaardigheden aangesproken (LPD 12 en 13).
- ✓ Je kan leerlingen aandacht laten besteden aan het geven van informatie door hen criteria aan te reiken over wat die informatie zeker moet bevatten en waarop die gebaseerd is.
- ✓ Je kan leerlingen stimuleren om die informatie op een vlotte wijze te formuleren en geïntegreerd in hun informeel gesprek op te nemen. Ze controleren daarbij ook of de klant heeft begrepen wat er is gezegd en of de informatie toereikend is.
- ✓ Zoals je de technische vaardigheid laat voorbereiden, kan je ook het informatieve luik laten neerschrijven. Dat kan naar het einde van de tweede graad uitgroeien tot geven van spontane informatie en al een eerste aanzet tot advies kennen.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met producten (LPD 28).

4.3 Trends en evoluties in wellness en lifestyle

LPD 36 De leerlingen illustreren trends en evoluties in wellness en lifestyle met aandacht voor

- **stijl, vorm en kleur;**
- **cyclische evoluties in accommodatie en behandelingen.**
  - ✓ In de tweede graad bekijken we de evoluties nog algemeen, in de derde graad komt de persoonlijke evolutie die mensen kunnen doormaken aan bod.
  - ✓ Leerlingen kunnen kennismaken met de groei van de sector in de afgelopen twee decennia. Zij gaan op zoek naar de reden van het succes vanuit evolutie van behoeften van de mens (samenhang LPD 13).
  - ✓ Je kan leerlingen onderdompelen in de brede waaier van wisselende lifestyle-evoluties en vertrekken vanuit kleuren, stijlen of mode-aspecten.
  - ✓ Je kan enkele aspecten rond de wellnesssector (sauna, baden ...) bespreken maar gezien dat item vooral voor de derde graad bestemd is, kan in de tweede graad beter de evolutie in lifestyle en schoonheidsverzorging aan bod komen.

LPD 37 De leerlingen evalueren kritisch de evoluties in het schoonheidsideaal met inbegrip van

- **sociaaleconomische oorzaken van veranderingen;**
- **de impact van de mode- en reclamewereld;**
- **culturele verschillen.**
  - ✓ Je kan leerlingen laten zoeken naar veranderingen in het schoonheidsideaal door gebruik te maken van reclamebeelden of gezichten uit het modegebeuren. Daarbij kunnen diverse ingangspoorten voorzien worden zoals (trans)genderrevoluties, multiculturele veranderingen, louter fysieke aspecten.
  - ✓ Leerlingen kunnen zich verdiepen in hoe schoonheid ingevuld wordt, niet om een keuze te maken maar vooral om de brede rijkdom, die niet onderling concurrentieel hoeft te zijn, te ervaren. Marketingstrategieën kunnen aan bod komen in de derde graad maar leerlingen kunnen zich wel al buigen over de evolutie in de kijk op schoonheid zoals gewicht, huidskleur en omgaan met correcties om een ideaalbeeld te realiseren.
  - ✓ Je kan leerlingen confronteren met evoluties in het schoonheidsideaal ten gevolge van factoren die minder met eigen keuzes te maken hebben. Zo is de impact van de economische toestand waarin een maatschappij en/of een individu zich bevindt soms bepalend in de wijze waarop men al dan niet kan investeren in het eigen voorkomen. Maar ook de sociale rol die een man of vrouw kan innemen, domineert het voorkomen. Denk daarbij aan de kleur van de huid die bleek of net weer een bruine tint moet hebben.
  - ✓ Je kan de verschillende culturele invloeden naast elkaar leggen om het onderscheid te duiden. Vrouwen en mannen zijn op zoek naar een specifieke voorbeeldfiguur en hebben er vaak veel voor over om een bepaalde uitstraling te hebben. Ook dat aspect evolueert door de tijd heen.

- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met kritisch reflecteren (LPD 15)

4.4 Anatomie en fysiologie van de mens

4.4.1 Anatomie en fysiologie van de waarneming

LPD 38 De leerlingen tonen aan dat organismen reageren op prikkels.

- ★ Betrokken zintuigen: oog, oor, huid, tong, neus
  - ✓ De systematische samenhang prikkel- receptor- conductor- effector komt aan bod. Je kan een algemeen schema hanteren dat die samenhang aangeeft en dat vervolgens toepassen bij de verschillende zintuigen. Bij de bespreking van het oor kan je aansluiten bij de leerplandoelen rond geluid in het leerplan natuurwetenschappen. Bij het oog kan je de link leggen met de doelen rond optica.
  - ✓ Je kan aan de hand van eenvoudige voorbeelden aantonen dat het menselijk lichaam reageert op uitwendige en inwendige prikkels zoals honger en dorstgevoel, reactie op stress... Het is niet de bedoeling om tot op celniveau te gaan.

LPD 39 De leerlingen leggen de structuur en werking uit van één zintuig inclusief de receptor.

- ✓ Gezien de aard van de studierichting verdient het de voorkeur om zeker de huid te bespreken.
- ✓ Je kan receptoren zoals staafjes en kegeltjes, gevoelsreceptoren in de huid en haarcellen aan bod laten komen.
- ✓ Het is belangrijk om te duiden dat de verwerking van prikkels een proces is dat in de hersenen tot stand komt.
- ✓ Voorbeelden van zintuiglijke stoornissen kunnen aan bod komen.

LPD 40 De leerlingen tonen vanuit waarnemingen of voorbeelden aan dat beweging en kliersecreties reacties zijn op een prikkel.

- ✓ Je kan ingaan op het verschil tussen bewuste en onbewuste reacties.

4.4.2 Anatomie en fysiologie van de beweging

LPD 41 De leerlingen illustreren dat beweging veroorzaakt wordt door spierwerking, al dan niet in samenwerking met het skelet.

- ★ Soorten spierweefsel: gladde spier, hartspier, dwarsgestreepte spier
  - ✓ Je kan aandacht besteden aan de peristaltiek, uitzetten en vernauwen van bloedvaten, samentrekken van de hartspier, kippenvel krijgen, werking van de sluitspijeren ...
  - ✓ Je kan aandacht besteden aan de macroscopische en microscopische opbouw van spieren.

- ✓ Je kan aangeven dat sommige spieren gecontroleerd kunnen worden door de menselijke wil.

LPD 42 De leerlingen leggen uit dat antagonistische spieren tegengestelde bewegingen mogelijk maken.

- ★ Betrokken skeletspieren en beenderen van armen en benen: biceps, triceps, spaakbeen, ellepijp, opperarmbeen, schouderblad, elleboog, quadriceps, dijbeenspieren, dijbeenspieren
- ✓ Je kan aandacht besteden aan de rol van pezen bij de aanhechting van spieren aan het skelet.
- ✓ Als verdieping kunnen andere bewegingsstructuren zoals beenderen en gewrichten aan bod komen.

4.4.3 Coördinatie van lichaamsfuncties

LPD 43 De leerlingen leggen de bouw en werking uit van het centrale en perifere zenuwstelsel.

- ✓ Bij het centrale zenuwstelsel komen hersenen, ruggenmerg en de belangrijkste hersendelen aan bod.

LPD 44 De leerlingen lichten toe dat de overdracht van informatie in zenuwen gebeurt via impulsgeleiding en impulsoverdracht.

- ✓ In functie van het bespreken van de werking besteed je best eerst aandacht aan het bouwplan van de zenuwcel (dendriet- cellichaam-axon-eindknop-synaps) als deel van het perifere zenuwstelsel, naast de delen van het centraal zenuwstelsel.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan het verband tussen zenuwcel (neuron) en een zenuw.
- ✓ Je kan het doorgeven van een impuls aan en tussen de zenuwcellen op een eenvoudige en schematische manier beschrijven en uitleggen. Het doorgeven van een impuls als de samenwerking tussen een elektrisch en chemisch proces komt best ook aan bod.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan neurale stoornissen.

LPD 45 De leerlingen leggen de werking van en het onderscheid tussen een reflex en een gewilde beweging uit.

- ★ Zenuwbaan - reflexboog
Sensorisch neuron, schakelneuron, motorisch neuron
- ✓ Dit doel behandel je best in samenhang met het leerplandoel rond het centraal en perifere zenuwstelsel (LPD 43).

- ✓ De kniepeesreflex of de terugtrekreflex kunnen ter sprake komen als reflexboog via het ruggenmerg. De pupilreflex, de slikreflex en de speekselreflex als reflexboog via de hersenstam kunnen aan bod komen.

LPD 46 De leerlingen illustreren het verschil in aansturing tussen dwarsgestreepte en gladde spieren.

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD 9

- ✓ Het verschil tussen het animaal en het autonoom zenuwstelsel en tussen sympathisch en parasympatisch zenuwstelsel komt aan bod.
- ✓ Je kan de link leggen met het doel rond biologische feedbacksystemen.

LPD 47 De leerlingen leggen het verschil uit tussen de bouw en de werking van exo- en endocriene klieren.

- ✓ Je kan dit doel aanbieden in samenhang met LPD 48 en LPD 49.

LPD 48 De leerlingen leggen de werking uit van exocriene klieren.

- ✓ Je behandelt minstens twee exocriene klieren die relevant zijn voor de studierichting zoals zweetklier en talgklier maar ook speekselklier, traanklier en melklier.

LPD 49 De leerlingen leggen het algemeen werkingsprincipe van hormonen uit.

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD 9

- ✓ De begrippen sleutel-slotprincipe, doelwitcel en membraanreceptor kunnen aan bod komen.
- ✓ Het is belangrijk om de rol van endocriene klieren in hormoonafscheiding toe te lichten.
- ✓ Je behandelt minstens twee endocriene klieren zoals hypofyse, schildklier, thymus, bijnieren, pancreas, eierstokken, teelballen.
- ✓ Je kan de link leggen met het biologisch feedbacksysteem.

LPD 50 De leerlingen leggen de coördinerende rol van het endocriene stelsel uit aan de hand van een voorbeeld.

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD 9

- ✓ Mogelijke voorbeelden: regeling bloedsuikerspiegel, mechanisme om calciumconcentratie op peil te houden, regeling stresshormonen, werking schildklier (met de link met zwaarlijvigheid).
- ✓ Je kan aandacht besteden aan hormonale stoornissen.

4.4.4 Anatomie en fysiologie van huid en nagels

LPD 51 De leerlingen bespreken aan de hand van een schets de bouw en functie van de huid.

- ★ Opperhuid, lederhuid, onderhuids bindweefsel
Verhoornings- en hydratatieproces
- ✓ Je kan bij het verhoornings- en pigmentatieproces ook de natuurlijke bescherming en hydro-lipidenfilm toelichten.
- ✓ Ook de hydratatie van de huid kan je een plaats geven.

LPD 52 De leerlingen herkennen verschillende huidtypes aan de hand van uiterlijke kenmerken.

- ✓ Je kan bescherming tegen de zon afhankelijk van het huidtype aan bod laten komen.
- ✓ Je kan met de leerlingen verschillende aspecten van de huid bekijken zoals huiddikte, huidreliëf, vochtigheidsgraad, vochtarm en vochtrijk, huidflora, huidglans, huidspanning en huidskleur.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met huidveranderingen (LPD 53) en schoonheidsverzorgingsproducten (LPD 28).

LPD 53 De leerlingen lichten de evolutie van de huid toe in functie van de leeftijd.

- ★ Huidveroudering: kenmerken, preventie en behandeling
- ✓ Je laat leerlingen ontdekken welke externe en interne factoren zoals leeftijd, geslacht, huidskleur, zon, luchtvervuiling en levensstijl invloed hebben op diverse aspecten van de huid zoals zweet- en talgproductie, huidreliëf en huiddikte, beharing, littekenvorming, doorbloeding, pigmentvorming en vochtgraad.

LPD 54 De leerlingen bespreken aan de hand van een schets de bouw, functie en groei van nagels.

- ★ Bloedvoorziening van de nagel
Nagelvormen en -soorten in functie van verzorging
- ✓ Je kan de leerlingen de anatomie en de groei van de nagel laten ontdekken. De leerlingen bespreken de invloeden op het uitzicht van de nagel en de nagelgroei zoals klimaat, geslacht, hormonale werking, plaats van de nagel, persoonlijke gewoontes, ziekten of bepaalde stoffen (voedingsstoffen, geneesmiddelen, schadelijke stoffen ...).
- ✓ Je kan de leerlingen laten kennis maken met de meest voorkomende nagelaandoeningen: lijnen van Beau, dunne broze nagels, witte vlekjes op de nagel, groeven en putjes in de nagel, nicotineverkleuring, beschadigde nagel, ontsteking van de nagelwal, ingescheurde nagel, losse nagel. Medische aandoeningen komen pas in de derde graad aan bod.

4.4.5 Anatomie en fysiologie van handen, voeten en gelaat

LPD 55 De leerlingen beschrijven de beenderen en spieren van onderarm, hand, onderbeen en voet in functie van een massage.

- ✓ Je kan de leerlingen de Nederlandstalige benamingen van de betrokken beenderen en spieren laten benoemen. Daarbij komen werking, verloop en anatomische stand aan bod. Je kan dat aan bod brengen in samenhang met LPD 42.
- ✓ Je kan de ligging en het verloop van beenderen en spieren aanbrengen in functie van massage en cosmetische toepassingen.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met massage (LPD 31).

LPD 56 De leerlingen onderscheiden de voornaamste delen van schedel en gelaat in functie van een gelaatsmassage.

★ Beenderen van de schedel, kaak en aangezicht

Spiere van hoofd, schouders en nek

- ✓ Je kan de leerlingen de Nederlandstalige benamingen van de betrokken beenderen en spieren laten benoemen. Daarbij ervaren leerlingen dat de anatomie van het gelaat aangeeft hoe het gelaat is opgebouwd. Beenderen bepalen de gelaatsvorm, spieren bepalen de gelaatsuitdrukking en veroorzaken rimpelvorming.
- ✓ Je kan de ligging en het verloop van beenderen en spieren aanbrengen in functie van massage en cosmetische toepassingen. Je kan dit aan bod brengen in samenhang met LPD 42.
- ✓ Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met massage (LPD 33).

5 Lexicon

Behandelplan

Dit is je plan van aanpak. In dit plan wordt aangegeven waaruit de verzorging gaat bestaan, welke specifieke producten er gaan gebruikt worden en wat daarmee bereikt gaat worden. Ook het aantal behandelingen en het tijdsbestek kunnen hierop vermeld worden. Dit plan wordt opgemaakt op basis van de huid- en haaranalyse en kan gebruikt worden om informatie over de verzorging aan de klant te geven.

Determinanten

Determinanten voor gezondheidsgedrag zijn aspecten (risico's maar ook positieve invloeden) die de gezondheid en het gezondheidsgedrag beïnvloeden. In de studierichting Wellness en lifestyle beperken we ons tot gezondheidsgedrag.

Diversiteit

Aandacht voor verschillende aspecten van diversiteit (identiteiten) zoals lichamelijke, mentale, sociale en culturele aspecten met aandacht voor gender, seksuele voorkeur, levensbeschouwing, sociale achtergrond, etnische achtergrond, thuistaal, lichamelijke en mentale mogelijkheden en beperkingen (inclusie) ...

Gezondheid

In dit leerplan en vanuit de visie op zorgverlening en begeleiding kijken we naar gezondheid vanuit de holistische, dynamische en emancipatorische mensvisie. Je vertrekt vanuit het holistisch mensbeeld waarbij de mens een samenspel is tussen fysieke, sociale, psychische en spirituele factoren. Gezondheid betekent dat de mens in evenwicht is met zichzelf (individuele factoren) en met zijn extern milieu (omgevingsfactoren) door zijn aanpassingsvermogen en het in handen houden van de regie op zijn eigen gezondheid (gezondheidsvaardigheden). De WHO (1998) definieert gezondheid als een toestand van lichamelijk, mentaal en sociaal welzijn en niet alleen de afwezigheid van ziekte.

Gezondheidsbevordering

Onder gezondheidsbevordering verstaan we niet enkel de ziektepreventie, maar ook de gezondheidspromotie en de gezondheidsbescherming:

- ziektepreventie: voorkomen van een ziekte of aandoening (primaire, secundaire of tertiaire preventie);
- gezondheidspromotie: wanneer men probeert de gezondheidstoestand van een groep mensen te verbeteren zonder individuele benadering. Gezondheidspromotie probeert aan gedragsbeïnvloeding te doen (Vlaams Instituut Gezond Leven);
- gezondheidsbescherming: het beschermen van individuen tegen schadelijke invloeden. Vooral gerealiseerd door de federale overheid en omhelst de wet- en regelgeving rond arbeidsomstandigheden en controles van de voedings- en milieu-inspectie (FOD Volksgezondheid, veiligheid voedselketen en milieu).

Lifestyle

Lifestyle is een persoonlijke levensstijl. Een geheel van gedragingen, houding, overtuiging en bezittingen, geassocieerd met een bepaald individu of een bepaalde sociale groep.

Nature en nurture

Doorheen de tijd is de vraag gesteld of gedrag vooral wordt beïnvloed werd door nurture (invloeden uit de (sociale) omgeving: opvoeding, cultuur, onderwijs, milieu) of door nature (erfelijke factoren). Vandaag weten we dat beide factoren elkaar beïnvloeden. Nieuwe wetenschappelijke inzichten spreken ook over de wisselwerking tussen genen en omgeving. Genen kunnen aan- en uitgeschakeld worden onder invloed van de omgeving 'nature via nurture' (epigenetica).

Reflectie(model)

Reflectie is een cognitief proces waarbij men nadenkt over ervaringen en er betekenis aan geeft. In de context van dit leerplan gaat het over het leerproces van de leerling die stil staat bij het persoonlijk functioneren. Daarbij gaat het zowel om houding, vaardigheden als cognitieve evolutie. Men kan een dergelijk proces willekeurig aanvatten maar er zijn verschillende modellen die dat gebeuren ondersteunen en die helpen om vooral een volledig beeld in kaart te brengen. Het model is geen doel op zich maar een middel om tot reflectie te komen.

(Sociale) rollen en interacties

Sociale rollen en interacties zoals leidinggeven, leiding aanvaarden, hulp bieden, hulp vragen en aanvaarden, zich present stellen, zich openstellen voor anderen, opkomen voor zichzelf, zich kritisch opstellen ten opzichte van zichzelf en de ander, zich discreet opstellen, tot zichzelf komen. Taakgerichte rollen: tijdbewaker, aanmoediger, verslaggever ...

Welbevinden

De algemene tevredenheid van een individueel persoon over onder meer gezondheid (lichamelijk, psychisch en sociaal) en welvaart. Het wordt ook wel eens geformuleerd als 'leefplezier' of kwaliteit van leven.

Wellness

Wellness is de samentrekking van 'wellbeing' en 'fitness'. Het is de keuze voor een gezonde manier van leven, een gezonde manier van bewegen en geestelijk welzijn.

Welzijn

De algemene levenstevredenheid die mensen en gemeenschappen ervaren. De WHO spreekt in dit geval van 'mental and social wellbeing'. Naast gezondheid zijn er andere facetten die bijdragen tot levenstevredenheid:

- persoonlijke factoren zoals het ervaren van respect, verbondenheid en zelfbeschikking;
- externe factoren:
  - factoren m.b.t. leefomstandigheden zoals een kwaliteitsvolle en veilige woonst, voldoende financiële middelen, een veilig en aangename werkomgeving,
  - bredere politieke en maatschappelijke factoren zoals veiligheid en stabiliteit van land (regio), sociale zekerheid, gelijkheid op vlak van gender en seksuele geaardheid,
  - opvoeding.

Werkmodel

Het begrip werkmodel verwijst naar een manier van werken. Een werkmodel verduidelijkt de wijze waarop handelingen worden gesteld. Werkmodellen kunnen zijn: demonstratie, instructiefiche, instructiefilmpje, stappenplan, een protocol, een procedure, een schets, een technische tekening, afbeeldingen, sjablonen, cases, gebruiksaanwijzingen, beroepsgerichte ict-programma's ...

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

In de tweede graad wordt gekozen voor een didactisch salon dat inzake uitrusting aanleunt bij een schoonheidsinstituut. In de derde graad zal vermoedelijk gekozen worden voor externe locaties om zich de specificiteit van wellnessruimtes, baden, hammam ... eigen te maken.

Voor het leerplan Wellness en lifestyle is een lokaal nodig

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;

- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Voor lessen waarin specifieke vaktechnische vaardigheden aangeboden worden, is een didactisch salon noodzakelijk met daarin:

- Algemeen:
  - bergruimte
  - mogelijkheid om de ruimte te verduisteren
  - nutsvoorzieningen:
    - koud en warm water
    - voldoende neutrale verlichting
    - voldoende stopcontacten voor aansluiting apparaten
- Schoonheidsverzorging:
  - loupelampen met verlichting
  - waterdamptoeestellen voor het verweken en verwarmen van de huid
  - harstoeestellen voor het ontharen van gelaatsbehaaring
  - ergonomisch verstelbare behandelzetels voor de vaardigheden van gelaatsverzorging
  - make-upruimte met
    - ergonomisch verstelbare make-upstoelen
    - spiegels op werkhoogte
    - werktafel voor alle make-upbenodigdheden
  - manicuretafels voor handverzorging
  - werkstoeltjes op wieltjes (per werkende leerling)
  - ontkleedruimte/scherm
  - verrijdbare werktafel
  - volledig of deels afsluitbare cabines (privacy)

6.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

Het inoefenen van enkele specifieke technische vaardigheden vraagt producten maar ook apparaten die zowel van de leerling als van de school financieel veel vragen. De school kan haar principes rond financiële haalbaarheid toepassen en afwegen of alle betrokken producten en apparaten moeten aangekocht worden of men kiest voor andere formules die die leerling én de school vrijwaren van te grote investeringen in verhouding tot het gebruik van de middelen.

- algemeen materiaal:
  - EHBO materiaal (inclusief oogdouche)
  - afvalboxen (mogen ook buiten de klas op aanvaardbare afstand):
- specifiek voor schoonheidsverzorging:
  - sterilisator en ontsmettingstoestellen
  - voldoende linnengoed: laken, handdoeken, dekens
  - beschermingsmateriaal
  - oefenbustes
  - producten voor handverzorging, voetverzorging, gelaatsverzorging en make-up
  - fijne wegwerphandschoenen met lange manchet voor de uitvoering van bepaalde vaardigheden

- materialen voor make-up zoals: kwasten en penselen, beschermingsmateriaal, kwastreinigers, handdoeken, pincet, poederdonsen, spatels, puntslijpers, sponsjes, tissues, wattenschijfjes, wimperkammen, wattenstaafjes, wimperkrultangen
- materialen voor een cosmetische hand- en voetverzorging zoals: diverse vijlen, polijstkussentje, bokkenpootje, vellentang, nagelkniptang, handbadje
- producten voor het lakken van de nagels

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

6.3 Materiaal waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren moet elke leerling over bovenstaand materiaal kunnen beschikken. De school bespreekt in schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

Omwille van de noodzaak van het werken met professionele en recente (didactische) materialen en benodigdheden, pleiten we voor de beschikbaarheid van materialen en benodigdheden op school – eventueel tijdelijk door middel van huren (met waarborgsysteem). Het is belangrijk dat leerlingen toegang hebben met mobile devices.

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen eindtermen (ET), cesuurdoelen (CD) en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren. [\[zie disclaimer\]](#)

Leerplandoel	Eindtermen, cesuurdoelen en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
0	BK 1.1; BK 1.2; BK 1.3; BK1.4
1	ET 5.5; ET 7.3
2	--
3	CD 14.2.1
4	ET 1.3; BK 2.5
5	CD 14.2.2
6	CD 14.2.2
7	CD 14.2.2
8	CD 14.2.2
9	CD 14.2.2
10	CD 14.2.2
11	CD 14.2.2

12	ET 7.3; BK 2.1; BK 2.4
13	BK 2.1
14	ET 5.6; ET 7.3; BK 1.1
15	ET 1.17; BK 1.2
16	ET 7.1
17	ET 7.5
18	ET 7.4
19	ET 7.21
20	ET 7.20
21	BK 2.3
22	BK 1.4
23	BK 1.2
24	BK 2.7; BK 2.8; BK 2.9; BK 2.10; BK 2.11
25	BK 1.4
26	BK 1.4
27	BK 1.3
28	BK 2.7; BK 2.8; BK 2.9; BK 2.10; BK 2.11
29	BK 2.9
30	BK 2.11
31	BK 2.9; 2.11
32	BK 2.10
33	BK 2.10
34	BK 2.8
35	BK 2.6
36	BK 2.2
37	--
38	CD 8.3.1

39	CD 8.3.1
40	CD 8.3.1
41	CD 8.3.1
42	CD 8.3.1
43	CD 8.3.1
44	CD 8.3.1
45	CD 8.3.1
46	CD 8.3.1
47	CD 8.3.1, BK 2.7
48	CD 8.3.1, BK 2.7
49	CD 8.3.1, BK 2.7
50	CD 8.3.1, BK 2.7
51	BK 2.7
52	BK 2.7
53	BK 2.7
54	BK 2.7
55	BK 2.9; BK 2.11
56	BK 2.10

7.1 Eindtermen

1.3 De leerlingen vergelijken hun eigen gezondheidsgedrag met recente wetenschappelijke inzichten.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Hulpverleners en hulporganisaties die werken rond gezondheidszorg zoals de huisarts, het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB), de ziekenfondsen, het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid (Sensoa), het Jongeren Advies Centrum (JAC), het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW)

*Conceptuele kennis

- Recente wetenschappelijke inzichten inzake gezondheid over voeding, hygiëne en beweging
- Gezondheidspromotie en ziektepreventie
- Gezonde levensstijl op het vlak van voeding: ultrabewerkt voedsel, gezonde snacks, duurzame voeding, eetstoornissen, voedingssupplement
- Gezonde levensstijl op het vlak van hygiëne: basisregels voor hygiëne en verstoord hygiënisch gedrag

- Gezonde levensstijl op het vlak van beweging: beweegnormen, sedentair gedrag
- Misconcepten over voeding, hygiëne en beweging
- Hulpverleners en hulporganisaties

*Procedurele kennis

- Toepassen van gezondheidsvaardigheden inzake voeding, hygiëne en beweging
- Beroep doen op leeftijdsspecifieke hulpverleners en hulporganisaties die werken rond gezondheidszorg zoals de huisarts, het CLB, de ziekenfondsen, Sensoa, het JAC, het CAW

*Metacognitieve kennis

- Eigen gezondheidsgedrag

Met inbegrip van context

- Ter ondersteuning bij het realiseren van deze eindterm kan volgend referentiekader gebruikt worden: Ilona Kickbusch; et al., Health literacy: The solid facts, WHO Europe, 2013.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

1.17 De leerlingen geven feedback over hun eigen gedrag en dat van anderen bij een gebeurtenis aan de hand van aangereikte feedbacktechnieken.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Samenhang tussen gedachten, gevoelens en gedrag bij een gebeurtenis

*Procedurele kennis

- Toepassen van feedbacktechnieken

*Metacognitieve kennis

- Eigen gedachten, gevoelens en gedrag

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

5.5 De leerlingen zijn sociaal vaardig in informele en formele relaties.^o (attitudinaal)

5.6 De leerlingen dragen tijdens groepsactiviteiten actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat.^o (attitudinaal)

7.1 De leerlingen lichten toe hoe persoonlijke identiteiten zich verhouden tot verschillende groepsidentiteiten.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Persoonlijke identiteit, groepsidentiteit

*Conceptuele kennis

- Aspecten van persoonlijke identiteiten zoals biologische aspecten, persoonlijkheidstrekken, familiale achtergrond
- Aspecten van de identiteit van regionale, nationale of supranationale groepen, zoals de Vlaamse, de Belgische, de Europese en de niet-Europese
- Aspecten van de identiteit van verschillende sociale groepen zoals subculturen, gender-gerelateerde groepen, socio-economische groepen, levensbeschouwelijke groepen
- Mens- en wereldbeeld

*Metacognitieve kennis

- Aspecten van de eigen identiteiten

Met inbegrip van context

- Ter ondersteuning bij het realiseren van deze eindterm kan volgend referentiekader gebruikt worden: 'Global Citizenship Education -Topics and Learning Objectives - UNESCO (2015)'.
...

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Affectieve dimensie^o: Open staan voor opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ...

7.3 De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief om te gaan met individuen en groepen in een diverse samenleving.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Respect, conflictsituatie, gemeenschappelijke afspraak, diversiteit

*Conceptuele kennis

- Diversiteit in de samenleving, met aandacht voor meerdere aspecten van diversiteit zoals fysieke, cognitieve, sociale, culturele en levensbeschouwelijke aspecten
- Respect, conflictsituatie, diversiteit
- Gemeenschappelijke afspraken: betekenis en eigenschappen

*Procedurele kennis

- Toepassen van strategieën om respectvol en constructief met elkaar om te gaan zoals meerdere perspectieven innemen (multiperspectiviteit), gemeenschappelijke afspraken maken, afspraken naleven, over de omgang met elkaar reflecteren
- Toepassen van strategieën om in conflictsituaties respectvol en constructief met elkaar om te gaan zoals actief luisteren, creatief denken en gedachten uiten

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

7.4 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vooroordeel, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk

*Procedurele kennis

- Toepassen van strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan zoals zich informeren, kwesties bespreekbaar maken, negatieve aspecten benoemen en gepast reageren

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

7.5 De leerlingen onderscheiden de voordelen en de uitdagingen verbonden aan samenleven en samenwerken in diversiteit.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Diversiteit

*Conceptuele kennis

- Eigenschappen van een diverse samenleving, met aandacht voor meerdere aspecten van diversiteit zoals fysieke, mentale, cognitieve, socio-economische en culturele aspecten
- Voordelen van diversiteit zoals culturele verrijking, uitwisseling van ideeën, economische uitwisseling
- Uitdagingen van diversiteit zoals meningsverschillen, verschillende belangen, verschillende referentiekaders van waaruit men denkt en handelt, risico van groepsdenken en uitsluiting
- Eigenschappen van verschillende vormen van samenleven van sociale groepen zoals multiculturalisme, monoculturalisme, integratie, assimilatie, inclusie, exclusie

*Procedurele kennis

- Toepassen van strategieën om de voordelen en de uitdagingen verbonden aan samenleven en samenwerken in diversiteit te onderscheiden

Met inbegrip van context

- Ter ondersteuning bij het realiseren van deze eindterm kan volgend referentiekader gebruikt worden: 'Global Citizenship Education -Topics and Learning Objectives - UNESCO (2015)'.
'

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

7.20 De leerlingen illustreren sociale rechtvaardigheid en onrechtvaardigheid aan de hand van concrete voorbeelden.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Armoede, kansarmoede, armoedebestrijding

- Sociale rechtvaardigheid, herverdelingsmechanisme
- Welvaartsstaat

*Conceptuele kennis

- Armoede, kansarmoede, armoedebestrijding
- Sociale rechtvaardigheid, herverdelingsmechanisme
- Dimensies van ongelijkheid en ongelijke toegang tot macht zoals etniciteit, sociaaleconomische status, gender
- Welvaartsstaat
- Recht op en toegang tot basisbehoeften

Met inbegrip van context

- Ter ondersteuning bij het realiseren van deze eindterm kan volgend referentiekader gebruikt worden: 'Competences for democratic culture' van de Raad van Europa.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

7.21 De leerlingen lichten het belang van rechtsregels en rechtsspraak toe voor de samenleving.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Rechtsregel, rechtsspraak en rechtsprocedure

*Conceptuele kennis

- De betekenis en het belang van rechtsspraak m.i.v. jeugdrecht
- Het onderscheid tussen rechtsregels en morele regels

Met inbegrip van context

- Ter ondersteuning bij het realiseren van deze eindterm kan volgend referentiekader gebruikt worden: 'Competences for democratic culture' van de Raad van Europa.
- De eindterm wordt gerealiseerd rekening houdend met de leefwereld van de leerlingen.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

7.2 Cesuurdoelen

8.3.1 De leerlingen leggen fysiologische processen uit aan de hand van de structuur en de werking van de betrokken organen bij de mens.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

- Waarnemingsfysiologie
  - > Betrokken zintuigen: oog, oor, huid, tong, neus

- > Waarnemingsfysiologie aan de hand van een zintuig
  - # Structuur en werking van receptoren
  - # Impulsgeleiding, impulsoverdracht
- Bewegingsfysiologie
  - > Betrokken skeletspieren en beenderen van armen en benen: biceps, triceps, spaakbeen, ellepijp, opperarmbeen, schouderblad, elleboog quadriceps, dijbeenspier, kuitspier, dijbeenspier
  - > Antagonistische werking van spieren
  - > Gewilde beweging en reflex

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt met studierichtingspecifieke context gerealiseerd.
- De structuur en de werking van organen worden tot op weefselniveau behandeld.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Begrijpen

14.2.1 De leerlingen illustreren determinanten van gezondheidsgedrag.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Determinanten van gezondheidsgedrag
- Effecten van omgevingsfactoren op gezondheidsgedrag

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Begrijpen

14.2.2 De leerlingen analyseren de ontwikkelingspsychologische domeinen binnen de verschillende levensloofasen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder de domeinen van de ontwikkelingspsychologie: fysiek, cognitief, socio-emotioneel

*Conceptuele kennis

- De levensloofasen: prenataal, baby en peuter, vroege kindertijd, midden kindertijd, adolescentie, vroege volwassenheid, midden volwassenheid, late volwassenheid
- Fysieke ontwikkeling: (senso)motorische ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling: sensomotorisch tot formeel-operationeel denken, morele ontwikkeling
- Socio-emotionele ontwikkeling: gehechtheidsontwikkeling, identiteitsvorming
- De impact van nature en nurture op ontwikkeling

*Procedurele kennis

- Analyseren van de ontwikkelingspsychologische domeinen binnen de verschillende levensloofasen

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Analyseren

7.3 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1.1 Werken in een teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures)

1.2 Kwaliteitsbewust handelen

1.3 Economisch en duurzaam handelen

1.4 Veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen

2.1 De leerlingen communiceren functioneel in het Nederlands met aandacht voor: principes van klantvriendelijkheid.

2.2 De leerlingen illustreren trends in haar- en lichaamsverzorging met aandacht voor:

- persoonlijke stijl;
- vorm;
- kleur.

2.3 De leerlingen richten de werkplek doelgericht in.

2.4 De leerlingen communiceren functioneel in het Frans

met aandacht voor: principes van klantvriendelijkheid.

2.5 De leerlingen passen basisprincipes ter preventie van ziekte en gezondheidsbevordering toe.

2.6 De leerlingen geven advies over een verzorging en het gebruik van de daartoe relevante producten en apparatuur

met inbegrip van kennis van:

- materialen;
- advies- en verkooptechnieken.

2.7 De leerlingen reinigen huid en nagels in functie van de behandeling

met inbegrip van kennis van:

- materialen en technieken;
- fysiologie en anatomie van de huid en de nagels.

2.8 De leerlingen brengen make-up aan

met inbegrip van kennis van:

- materialen en technieken;
- kleurenleer;
- kenmerken van de huid.

2.9 De leerlingen voeren een handverzorging en handmassage uit

met inbegrip van kennis van:

- materialen en technieken;
- fysiologie en anatomie van de hand.

2.10 De leerlingen voeren een gelaatsverzorging en gelaatsmassage uit

met inbegrip van kennis van:

- materialen en technieken;
- fysiologie en anatomie van het gelaat.

2.11 De leerlingen voeren een voetverzorging en voetmassage uit met inbegrip van kennis van:

- materialen en technieken;
- fysiologie en anatomie van de voet.

Inhoud

1	Algemene inleiding	5
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	5
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.4	Differentiatie	7
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	8
1.6	Tot slot	8
2	Situering	9
2.1	Samenhang met de eerste graad	9
2.2	Samenhang in de tweede graad	9
2.2.1	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	9
2.2.2	Horizontale samenhang	9
2.3	Plaats in de lessentabel.....	10
3	Pedagogisch-didactische duiding	10
3.1	Wellness en lifestyle en het vormingsconcept	10
3.2	Krachtlijnen	12
3.3	Opbouw.....	12
3.4	Leerlijnen.....	13
3.4.1	Samenhang met de eerste graad	13
3.4.2	Samenhang in de tweede graad	13
3.4.3	Samenhang met de derde graad.....	14
3.5	Aandachtspunten.....	15
4	Leerplandoelen	16
4.1	Welbevinden als motor van levenskwaliteit.....	17
4.1.1	Gezondheid en welbevinden	17
4.1.2	Ontwikkeling	19
4.1.3	Sociale en communicatieve vaardigheden	23
4.1.4	De mens in relatie tot de samenleving	25
4.2	Vaardig worden in wellness en lifestyle.....	29
4.2.1	Algemene competenties in wellness en lifestyle	29
4.2.2	Basisvaardigheden in de schoonheidsverzorging	32
4.3	Trends en evoluties in wellness en lifestyle.....	37
4.4	Anatomie en fysiologie van de mens	38

4.4.1	Anatomie en fysiologie van de waarneming.....	38
4.4.2	Anatomie en fysiologie van de beweging	38
4.4.3	Coördinatie van lichaamsfuncties	39
4.4.4	Anatomie en fysiologie van huid en nagels	41
4.4.5	Anatomie en fysiologie van handen, voeten en gelaat.....	42
5	Lexicon	42
6	Basisuitrusting	44
6.1	Infrastructuur	44
6.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	45
6.3	Materiaal waarover elke leerling moet beschikken.....	46
7	Concordantie	46
7.1	Eindtermen.....	48
7.2	Cesuurdoelen	52
7.3	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	54